

BRWINÓW 2023 R.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY BRWINÓW

Diagnoza na potrzeby prac nad
Strategią Rozwoju Gminy Brwinów do roku 2030

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Brwinów opracowana została na potrzeby prac nad Strategią Rozwoju Gminy Brwinów do roku 2030 przez zespół autorski Centrum Doradztwa Rewitalizacyjnego Instytutu Rozwoju Miast i Regionów.

- mgr inż. Michał Cichocki
- prof. dr hab. inż. arch. Maciej Borsa

CENTRUM DORADZTWA
REWITALIZACYJNEGO
IRMiR

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp	4
2.	Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność	5
3.	Demografia i usługi społeczne	9
4.	Gospodarka i rynek pracy	14
5.	Środowisko naturalne i infrastruktura	18
6.	Zagospodarowanie terenów i uwarunkowania planistyczne	22
7.	Kultura, sport i rekreacja	27
8.	Edukacja i wychowanie	29
9.	Bezpieczeństwo publiczne	31
10.	Finanse samorządowe	33
11.	Uwarunkowania instytucjonalne rozwoju gminy	35
12.	Wnioski z diagnozy	38
13.	Spis rysunków	40
14.	Spis tabel	41

1. Wstęp

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Brwinów stanowi pierwszy etap opracowania Strategii Rozwoju Gminy Brwinów do 2030 r. Niniejsza diagnoza obejmuje ocenę m.in. sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej, aktywności społecznej i uwarunkowań dostępności komunikacyjnej. Do realizacji tych zadań użyto publicznie dostępnych źródeł informacji, w tym: danych statystyki publicznej, prognoz, raportów, analiz, dokumentów strategicznych i planistycznych oraz danych pozwalających na określenie stanu gminy uzyskanych z innych instytucji.

Dla potrzeb porównawczych gmina Brwinów zestawiona została z 4 innymi gminami. Cechami zbliżonymi są miejsko-wiejski charakter, brak statusu miasta powiatowego, położenie w strefie podmiejskiej Warszawy oraz w przypadku miejskiej części gminy, nie więcej niż 20 000 mieszkańców. Tym samym wybrano gminy: Błonie, Góra Kalwaria, Łomianki i Radzymin.

W ramach diagnozy poruszono następujące zagadnienia:

- Położenie geograficznej, dostępność komunikacyjną w skali regionalnej,
- Podział administracyjny Gminy i jego zmiany,
- Demografie i usługi społeczne, w tym mieszkalnictwo,
- Gospodarka i rynek pracy,
- Środowisko naturalne i infrastruktura,
- Zagospodarowanie terenów i uwarunkowania planistyczne,
- Kultura, sport i rekreacja,
- Edukacja i wychowanie,
- Bezpieczeństwo publiczne,
- Finanse samorządowe,
- Uwarunkowania instytucjonalne rozwoju gminy.

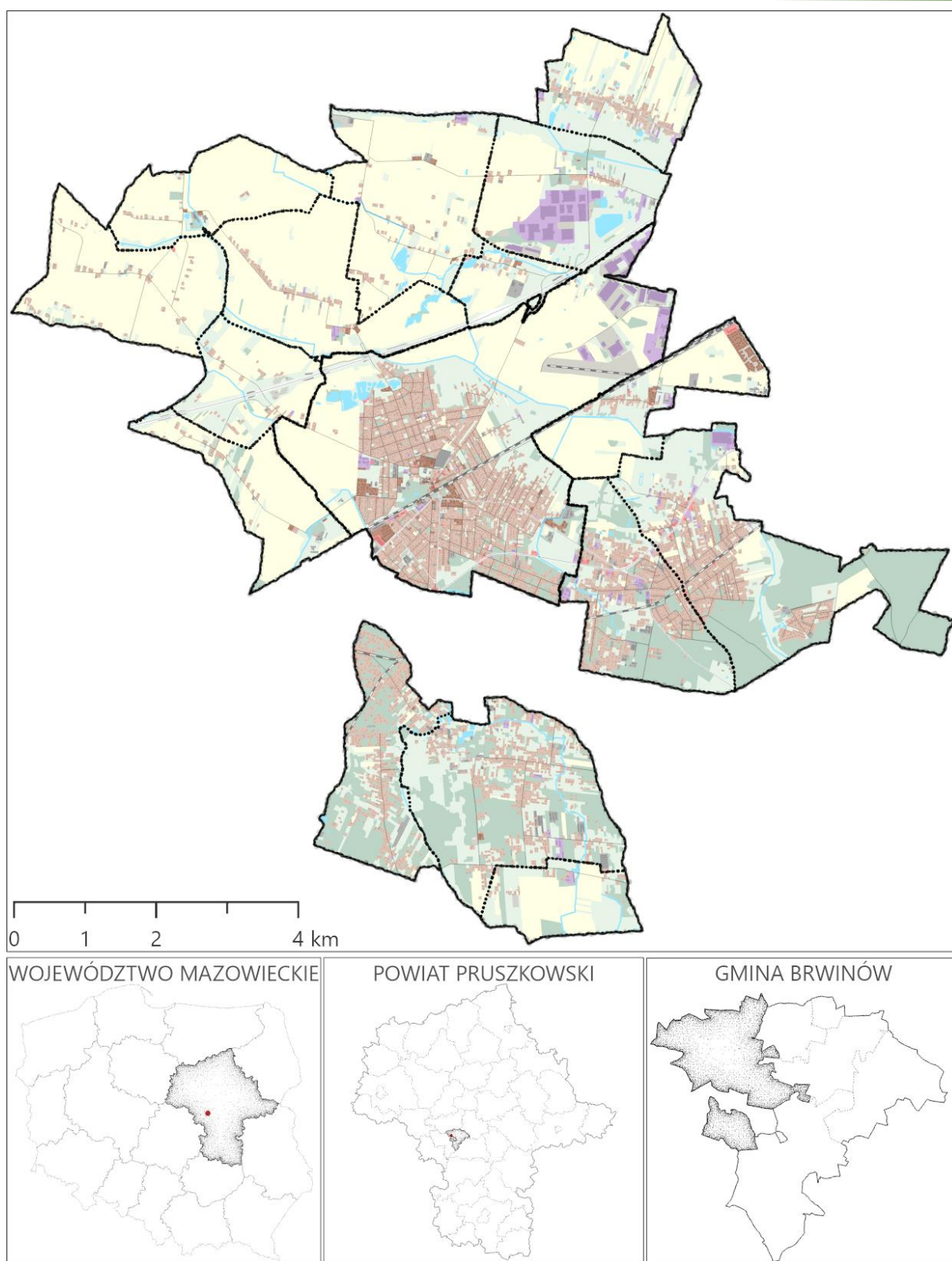
Opracowanie ukazuje lokalny charakter obszaru i pozwala na opracowanie Strategii dopasowanej do potrzeb Gminy Brwinów.

2. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność

OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE

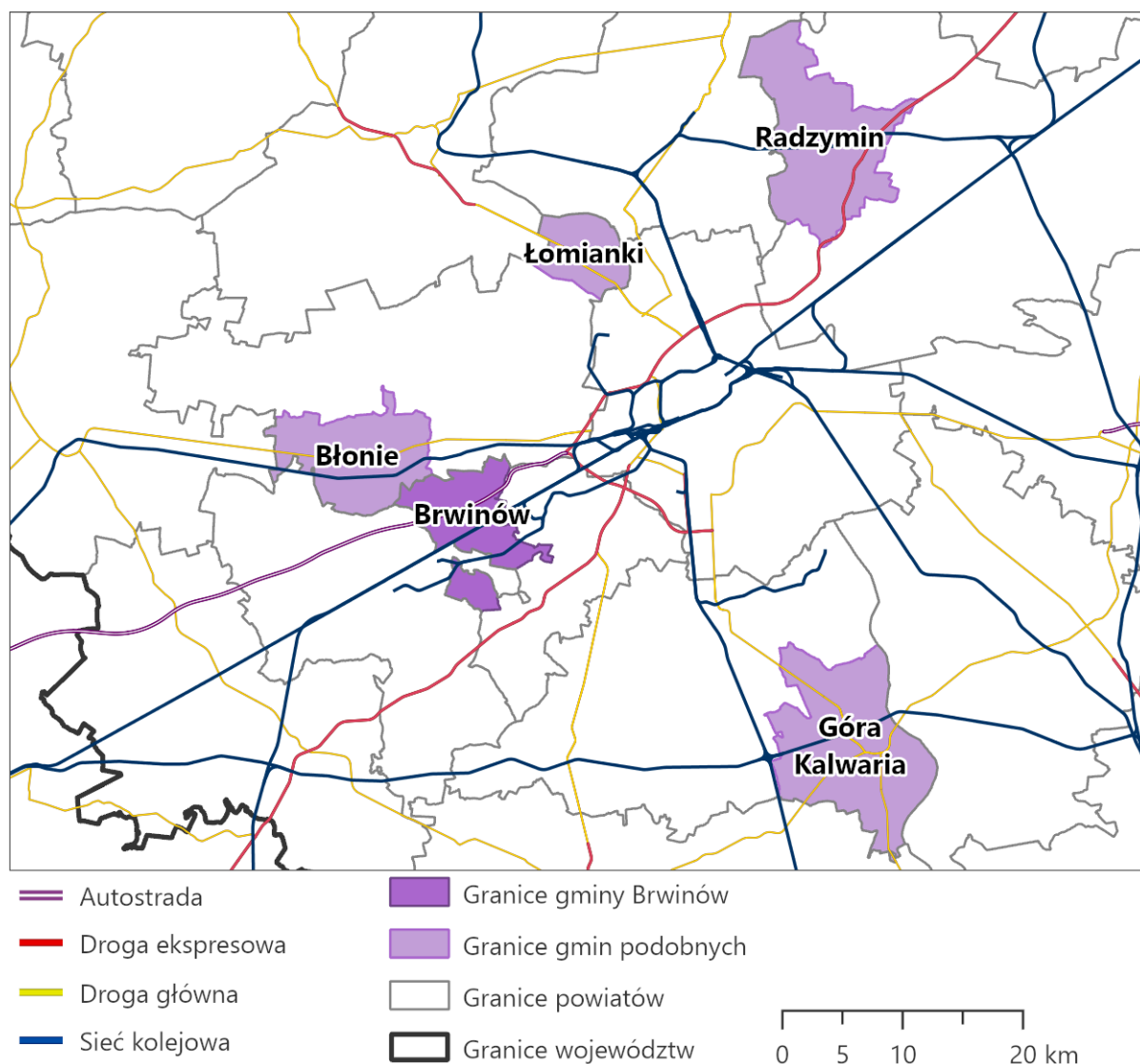
Brwinów jest gminą miejsko-wiejską położoną w centralnej części województwa mazowieckiego, w relatywnie niedużej odległości od granicy z województwem łódzkim. Gmina stanowi część powiatu pruszkowskiego sąsiadującego od wschodu z Warszawą, od północy z powiatem warszawskim zachodnim, od południowego wschodu z powiatem piaseczyńskim oraz powiatem grodziskim od zachodu. W skład gminy wchodzi 15 sołectw wiejskich: Biskupice, Czubin, Domaniew (Domaniew i Domaniewek), Falęcín (Falęcín i Grudów), Kanie, Koszajec, Kotowice, Krosna (Krosna-Wieś, Krosna-Parcela), Miłęcín, Moszna (Moszna-Wieś i Moszna-Parcela), Otrębusy, Owczarnia, Parzniew, Terenia i Żółtwin oraz miasto Brwinów. Administracyjnie gmina sąsiaduje z 8 gminami – Błonie, Ożarów Mazowiecki, Pruszków, Michałowice, Nadarzyn, Podkowa Leśna, Grodzisk Mazowiecki i Milanówek. Gmina podzielona jest na 2 części, sołectwa Owczarnia, Żółtwin i Terenia oddzielone są od pozostałej części gminy przez obszar miasta Podkowa Leśna (Rys. 1).

Ważnym uwarunkowaniem rozwojowym gminy jest inicjatywa Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (PTO) zawiązana w 2008 r. przez Gminę Brwinów oraz sąsiadujące miasta: Podkowa Leśna i Milanówek. Historycznie w początku XX wieku miejscowości stanowiły obszary letniskowe dla zamożnych mieszkańców Warszawy, charakteryzujące się obecnością zabudowy o charakterze willowym, ze znacznym udziałem terenów zieleni. Podstawowym założeniem realizowanych, w poprzedniej dekadzie działań w ramach PTO była współpraca mająca na celu poprawę spójności obszaru w zakresie szeroko pojętej polityki lokalnej m.in. społecznej, kształtowania przestrzeni, gospodarki wodnej i komunikacji.

Rys. 1. Lokalizacja gminy Brwinów
Źródło: opracowanie własne.

Położenie gminy Brwinów względem regionalnej sieci komunikacyjnej jest bardzo korzystne. Najważniejszymi ciągami komunikacyjnymi są autostrada A2, przebiegająca w osi W-E i docelowo łącząca granice Polski oraz linia kolejowa łącząca Warszawę z Łodzią. Przez gminę przebiega również część trasy Warszawskiej Kolei Dojazdowej łączącej Warszawę Śródmieście z Grodziskiem Mazowieckim. W bliskim sąsiedztwie gminy biegną drogi krajowe S8 na południu oraz 92 na północy. Położenie gminy Brwinów względem pozostałych gmin podobnych wypada najkorzystniej. Brwinów jako jedyna z gmin ma bezpośredni dostęp do autostrady oraz wspólnie z Błoniem do linii kolejowej zapewniającej bezpośrednie połączenie z Warszawą. Dojazd z Góry Kalwarii, Łomianek i Radzymina odbywa się przede wszystkim przez drogi krajowe (Rys. 2).

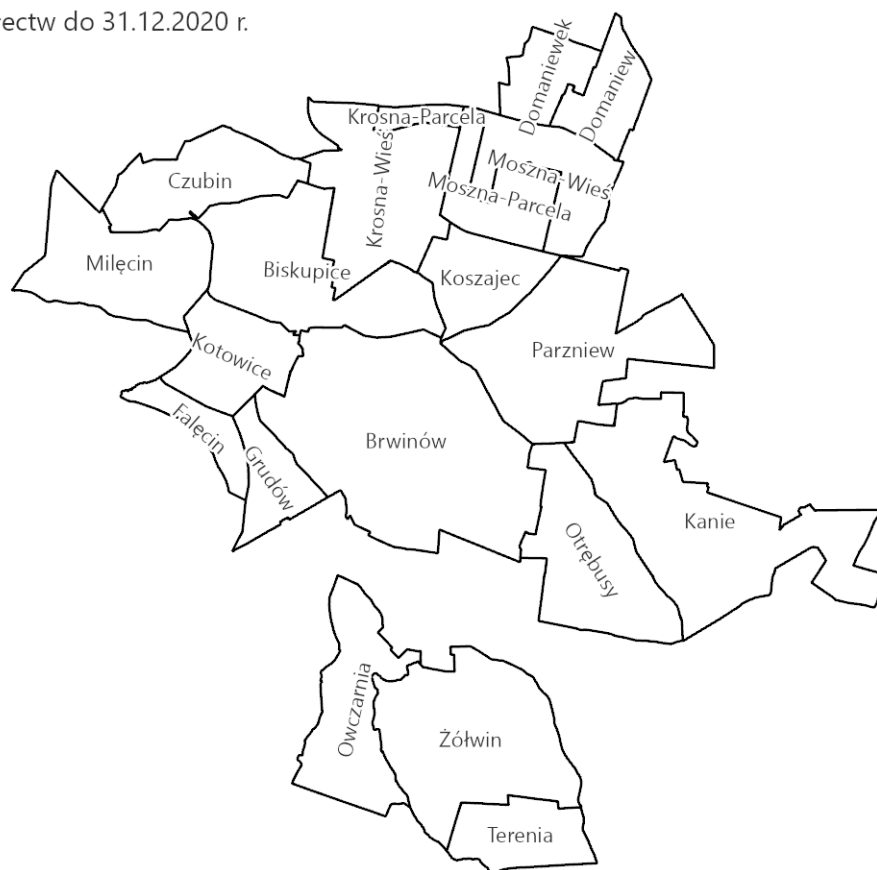

Rys. 2. Główna sieć komunikacji kolejowej w regionie gminy Brwinów

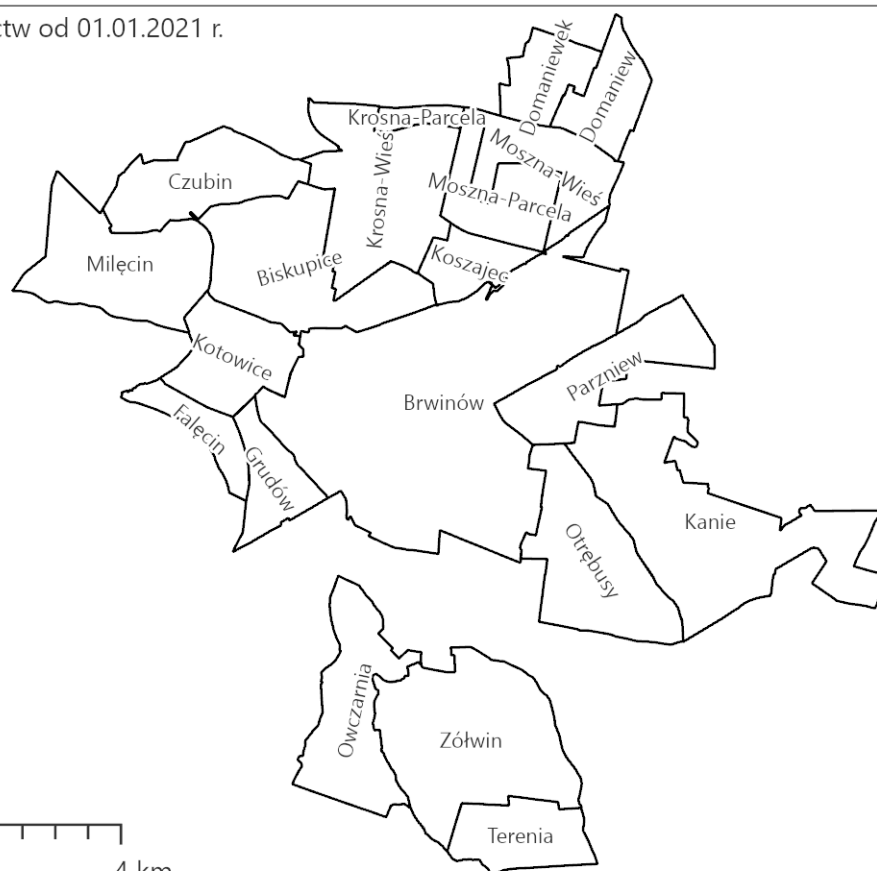
Źródło: opracowanie własne.

Z początkiem 2021 r. doszło do zmian granic administracyjnych miasta Brwinów, poprzez dołączenie części terenów sołectw Biskupice, Koszajec, Moszna i Parzniew. Obszar ten położony jest pomiędzy linią kolejową Warszawa-Łódź i autostradą A2, której powstanie stworzyło barierę przestrzenną separującą tereny od pozostałych części sołectw. Zmiana układu granic nie ma istotnego wpływu na populację poszczególnych miejscowości, opisywany obszar to w większości tereny otwarte i centra logistyczne (Rys. 3).

Granice sołectw do 31.12.2020 r.

Granice sołectw od 01.01.2021 r.

0 1 2 4 km

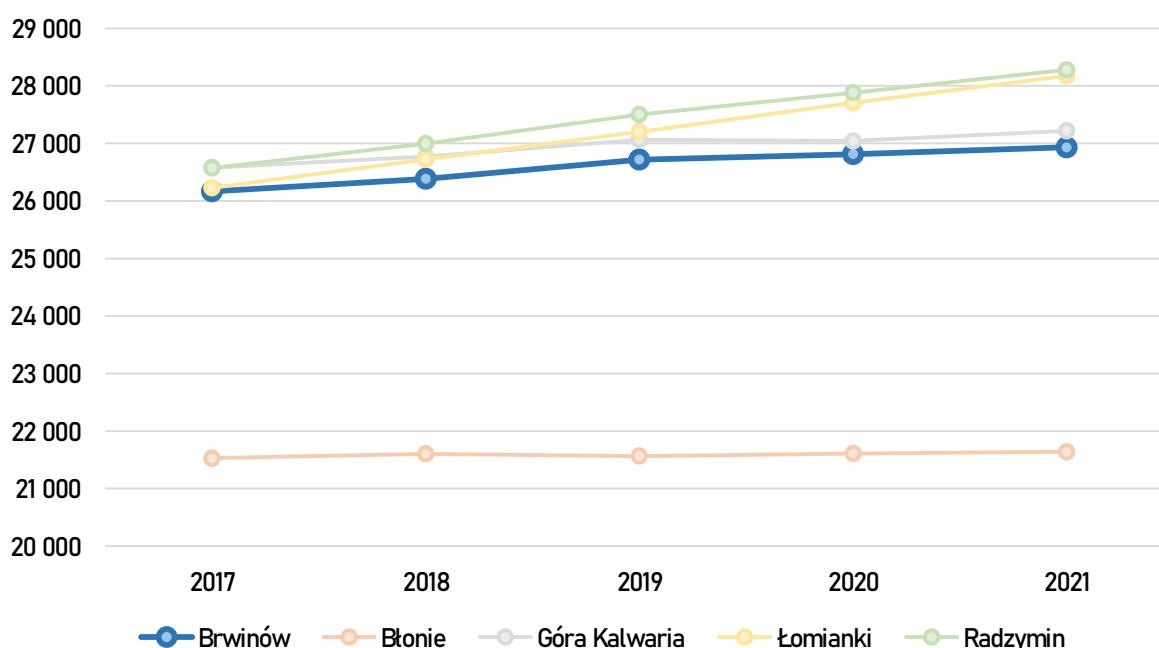
Rys. 3. Zmiana granic sołectw wewnątrz gminy Brwinów

Źródło: opracowanie własne.

3. Demografia i usługi społeczne

LUDNOŚĆ I MIGRACJE

Położenie analizowanych gmin w bliskim sąsiedztwie Warszawy, czyli ośrodka miejskiego o największym potencjale rozwojowym w kraju, przekłada się na nieznaczny wzrost liczby mieszkańców w większości z analizowanych gmin. Dlatego też nie obserwuje się typowego dla większości polskich miast i gmin spadku liczby mieszkańców. W przypadku gminy Brwinów odnotowano wzrost z ok. 26 000 osób w 2017 r. do niespełna 27 000 osób w 2021 r. Większym wzrostem populacji charakteryzowały się gminy Łomianki i Radzymin. Natomiast w Górze Kalwarii i Błoniu widoczne jest utrzymywanie się populacji niemalże na stałym poziomie (Rys. 4). Należy również założyć, że obserwowany trend nieznacznego wzrostu liczby mieszkańców w gminie Brwinów będzie się utrzymywać w przyszłości.

Rys. 4. Demografia analizowanych gmin miejsko-wiejskich w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS i Polska w Liczbach.

Wpływ na przyrost liczby mieszkańców w gminie Brwinów mają przede wszystkim migracje. W całym badanym okresie saldo migracji było dodatnie, którego kształtowanie się jednakże nie wykazuje wyraźnego trendu. Jednakże charakter regionalnych i krajowych migracji w kierunku Warszawy może sugerować utrzymanie się stałego napływu nowej ludności do gminy. Czynnikiem zmniejszającym tempo przyrostu mieszkańców jest ujemny przyrost naturalny obserwowany od 2018 r. Wpływ pandemii COVID-19 na liczbę zgonów można zaobserwować w 2021 r., gdzie odnotowano zauważalny wzrost w stosunku do poprzednich lat (Tab. 1). Jednakże śmiertelność mieszkańców gminy (1140 os.) w 2021 r. w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców była niższa w porównaniu z województwem (1332 os.) i Polską (1367 os.).

Tab. 1. Zmiany demograficzne w latach 2017-2021 w gminie Brwinów

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba ludności	26 167	26 385	26 718	26 812	26 931
Urodzenia żywe	329	277	261	265	227
Zgony ogółem	286	283	304	294	337
Przyrost naturalny	43	-6	-43	-29	-110
Zameldowania ogółem	684	626	827	617	644
Wymeldowania ogółem	331	439	478	399	443
Saldo migracji	353	187	349	218	201

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS i Polska w Liczbach.

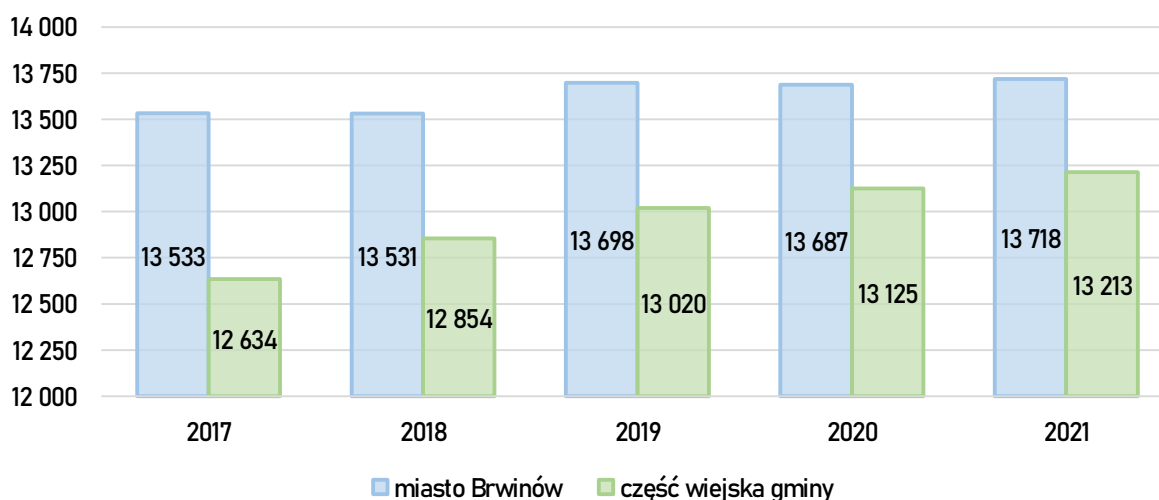
Zmiany demograficzne w zakresie udziału poszczególnych grup ekonomicznych są stosunkowo nieduże. Populacja osób w wieku przedprodukcyjnym nieznacznie wzrosła w badanym okresie. Niewielkie wahania odnotowała grupa osób w wieku produkcyjnym, natomiast zauważalnie wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Stanowi to powszechne w Polsce zjawisko starzenia się społeczeństwa, jednakże współczynnik obciążenia demograficznego nie wykazuje wyraźnego trendu wzrostowego. Sytuacja gminy (25,8) w 2021 r. pod tym względem prezentuje się korzystniej od wojewódzkiej (28,2) i ogólnokrajowej (28,9), które odnotowały zauważalny wzrost w latach 2017–2021 (Tab. 2).

Tab. 2. Struktura grup ekonomicznych w latach 2017–2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	5210	5277	5382	5421	5415
Liczba osób w wieku produkcyjnym	14 786	14 692	14 729	14 630	14 530
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	4683	4823	4948	5064	5141
Udział % osób w wieku przedprodukcyjnym	21,1	21,3	21,5	21,6	21,6
Udział % osób w wieku produkcyjnym	59,9	59,3	58,8	58,3	57,9
Udział % osób w wieku poprodukcyjnym	19,0	19,5	19,7	20,2	20,5
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	24,4	25,4	25,9	25,4	25,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Raport o Stanie Gminy Brwinów [za lata 2018–2021] i BDL GUS.

Podział populacji wewnątrz gminy w części wiejskiej i miejskiej wskazuje na stabilny wzrost populacji w części wiejskiej oraz chwiejny wzrost w mieście Brwinów. Obecny rozkład ludności jest bardzo zbliżony, z nieznaczną przewagą populacji miejskiej. Utrzymanie się tempa wzrostu w obu obszarach gminy spowoduje w najbliższych latach przewagę populacji w części wiejskiej (Rys. 5).

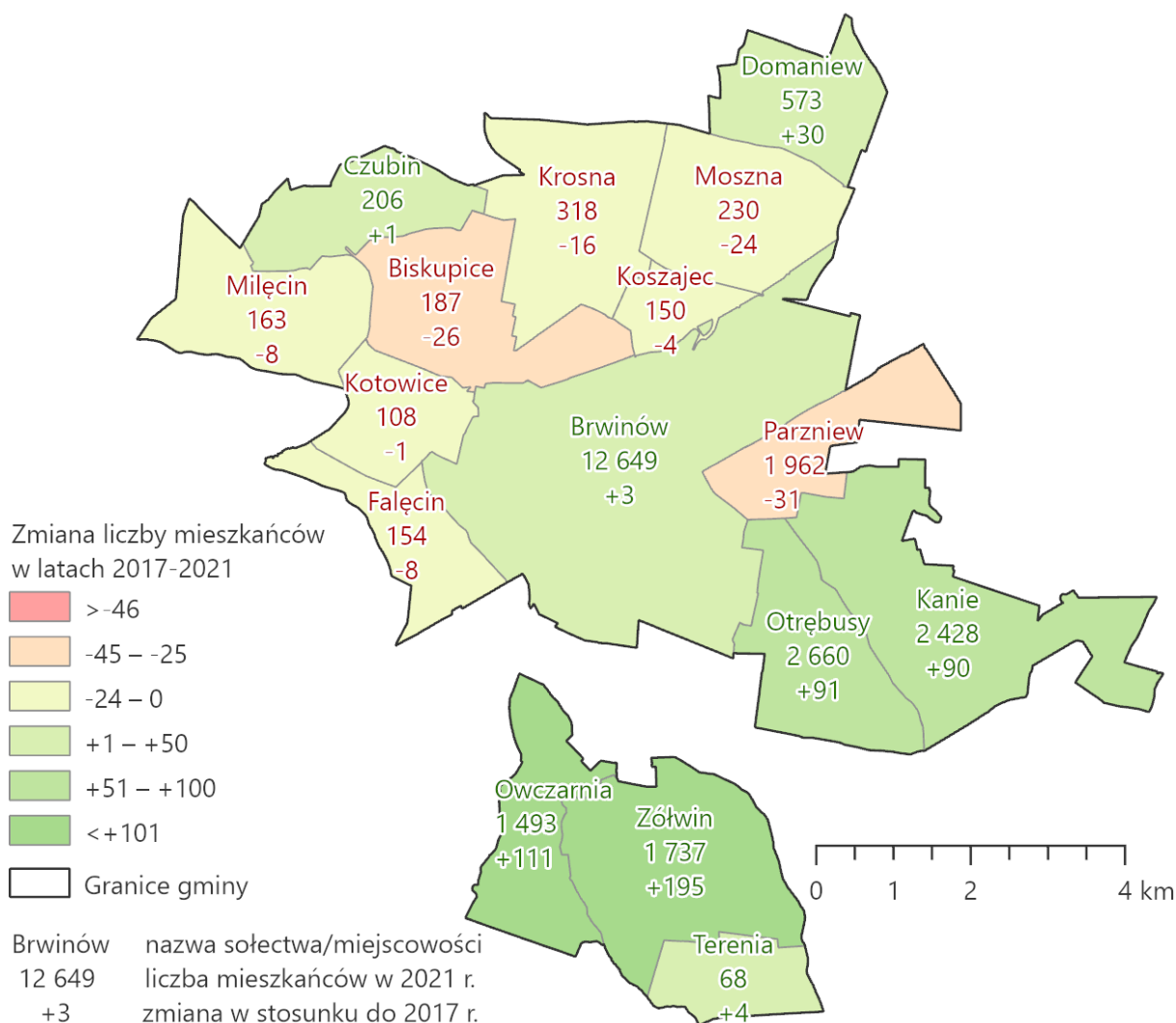

Rys. 5. Liczba ludności w gminie Brwinów w latach 2017–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS i Polska w Liczbach.

Rozkład ludności wewnątrz gminy wskazuje na zdecydowanie większy poziom urbanizacji i atrakcyjności osiedleńczej w południowej części gminy. Południowe sołectwa, za wyjątkiem Tereni, liczyły ok. 1500–2700 mieszkańców. Miejscowości położone na północ od Brwinowa zamieszkiwane są przez niewielką część mieszkańców gminy, największy Domaniew liczył niecałe 600 osób w 2021 r. Zmiana liczby mieszkańców

w poszczególnych miejscowościach potwierdzają większą atrakcyjność południowych terenów, które za wyjątkiem Parzniewa odnotowały przyrost populacji w latach 2017–2021. Miejscowości w północnej części gminy cechowały się spadkiem liczby mieszkańców. Wyjątek stanowiły Czubin (+1 osoba) i Domaniew (+30 osób), natomiast pozostałe miejscowości odnotowały ubytek w populacji. Brwinów stanowiący centrum gminy nie odnotował zauważalnej zmiany w populacji (Rys. 6)

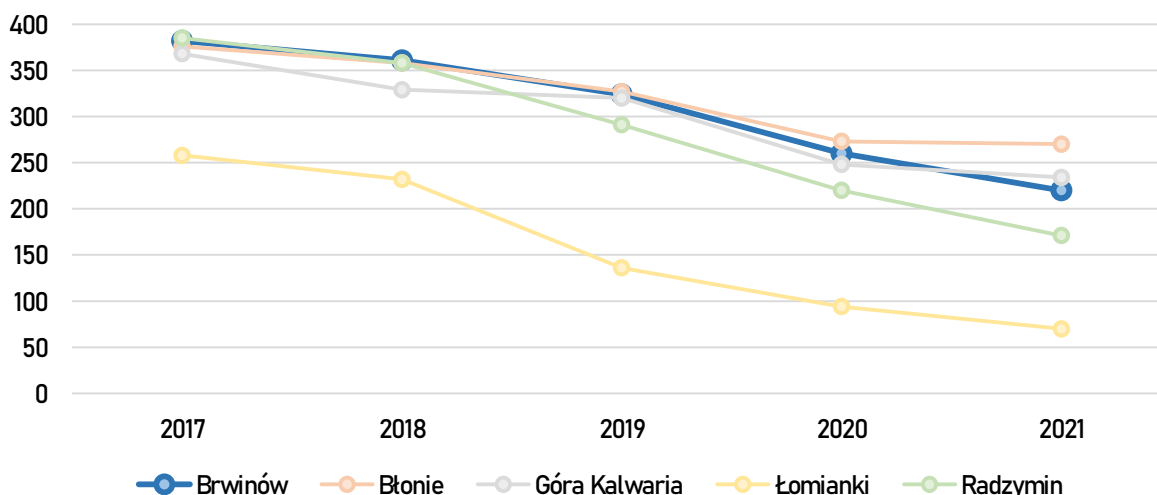

Rys. 6. Zmiana liczby osób zameldowanych na pobyt stały lub czasowy w latach 2017–2021 w gminie Brwinów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Raport o stanie Gminy Brwinów za rok 2018 i 2021.

POMOC SPOŁECZNA

Pod względem liczby beneficjentów pomocy społecznej przypadającej na 10 tys. ludności gmina Brwinów wypada stosunkowo przeciętnie na tle gmin podobnych. W 2017 r. wskaźnik dla wszystkich gmin za wyjątkiem Łomianek był zbliżony i wynosił ok. 370–385. Notując wyraźny spadek w kolejnych latach do poziomu 220 gmina Brwinów uplasowała się pomiędzy gminami Błonie i Góra Kalwaria (wyższy wskaźnik), a Radzyminem i Łomiankami. Warto podkreślić że każda ze wskazanych gmin utrzymywała badany wskaźnik wyraźnie poniżej średniej dla województwa (304 w 2021 r.) i Polski (373 w 2021 r.) (Rys. 7).

Rys. 7. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej w Brwinowie zajmuje się Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej w Brwinowie (ŚOPS). Jak wskazuje Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brwinów na lata 2021-2026 najważniejszymi powodami korzystania z pomocy społecznej w 2020 r. były: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo oraz niepełnosprawność, ważną przyczyną była również bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. Strategia wskazuje również że w dłuższej perspektywie zmienia się charakterystyka rodzin korzystających z pomocy społecznej. Coraz częściej zdarza się, że rodziny doświadczają wielu współwystępujących problemów, a złożoność tych problemów w dotkniętych nimi stopniowo się zwiększa. Ogólna liczba świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego i becikowego na przestrzeni badanych lat ma tendencję spadkową. Liczba świadczeń 500+ wyraźnie wzrosła pomiędzy 2017 r. a 2021 r. Świadczenia z programu Dobry Start 300+ utrzymywały się na dość stabilnym poziomie (Tab. 3).

Tab. 3. Rodzaje pomocy społecznej udzielone w gminie Brwinów w latach 2017-2021 r.

	2017	2018	2019	2020	2021
Świadczenia rodzinne	1029	923	890	759	556
Fundusz Alimentacyjny	146	157	122	91	98
Becikowe	167	175	144	120	96
500+	2662	2715	4549	617	4604
Dobry Start 300+	-	2679	2845	2839	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Raport o stanie gminy Brwinów za rok 2021.

Liczba osób korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej w gminie Brwinów wyraźnie spadła z 911 osób do 642 osób w latach 2019-2021. Również podział na poszczególne przyczyny korzystania ze świadczeń uwidacznia spadek ogólnej ich liczby. Podział na sołectwa ujawnia jednakże bardziej złożoną sytuację. Ogólna liczba osób korzystających ze świadczeń spadła w większości obszarów, a utrzymała swoją liczbę w Biskupicach (20 os.) oraz odnotowała wzrost w Koszajcu (+3 os.), Kotowicach (+1 os.) i Żóćwinie (+4 os.).

Liczba osób korzystające z pomocy z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby również uległa zmniejszeniu w większości obszaru gminy. Wyjątek stanowiły: Żóćwin, gdzie nie odnotowano zmian oraz wzrost w Czubinie (+7 os.), Kotowicach (+1 os.) i Parzniewie (+5 os.). Zjawisko nie występowało w Koszajcu i Miłocinie.

Ogólna liczba osób korzystających z zasiłków z tytułu ubóstwa spadła, jednakże w 5 sołectwach odnotowano ich wzrost: Koszajec (+3), Kotowice (+1), Otrębusy (+5), Parzniew (+1), Żóćwin (+5). Zjawisko nie występowało w Miłocinie – w obu badanych latach oraz Biskupicach – w 2021 r.

Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystająca z pomocy społecznej odnotowała spadek w zdecydowanej większości miejscowości. W Miłecinie i Tereni zjawisko nie występowało, natomiast nieznaczny wzrost odnotowały 3 sołectwa: Koszajcu (+1), Kotowicach (+1) i Żółwinie (+2).

Liczba dzieci objętych dożywianiem wyraźnie spadła, w szczególności w Brwinowie (o 70%). W 2021 r. 8 sołectwach żadne z dzieci nie korzystało z pomocy w tym zakresie, w 2019 r. były to 3 sołectwa. Jedyną miejscowością, w której opisywane zjawisko odnotowało wzrost był Czubin (+4 dzieci) (Tab. 4).

Tab. 4. Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w gminie Brwinów w latach 2019–2021

	Ogółem		Z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby		Z powodu ubóstwa		Osoby z niepełnosprawnością		Dzieci objętych dożywianiem	
	2019	2021	2019	2021	2019	2021	2019	2021	2019	2021
Brwinów	449	302	193	128	175	119	110	67	83	25
Biskupice	20	20	10	5	4	-	9	6	6	3
Czubin	24	21	7	14	19	9	9	-	4	8
Domaniew	10	3	2	1	9	3	4	2	2	-
Falęcin	8	1	8	-	7	1	4	1	-	-
Kanie	37	23	13	14	10	8	6	5	4	-
Koszajec	1	4	-	-	1	4	1	2	-	-
Kotowice	1	2	1	2	1	2	-	1	-	-
Krosna	39	14	10	6	33	8	14	7	8	-
Milecin	5	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Moszna	92	71	21	20	62	30	29	24	29	25
Otrębusy	66	54	30	17	12	17	15	7	16	4
Owczarnia	60	37	28	20	31	28	15	10	9	1
Parzniew	39	31	15	20	21	22	15	5	13	5
Terenia	12	7	10	7	7	6	6	-	4	-
Żółwin	48	52	29	29	23	28	9	11	6	5
Razem	911	642	377	283	415	285	246	148	187	76

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ŚOPS w Brwinowie.

MIESZKALNICTWO

Zasób mieszkaniowy w posiadaniu gminy Brwinów jest stosunkowo nieduży, na przestrzeni badanych lat nie odnotowano istotnych zmian ilościowych zasobu. We władaniu gminy znajduje się 11 budynków mieszkalnych stanowiących jej własność oraz 8 budynków będących jej współwłasnością. Pod względem lokali mieszkalnych 128 jest własnością gminy, a 30 współwłasnością. Ponad to gmina posiad również 5 lokali użytkowych oraz 14 kontenerów mieszkalnych. Stan techniczny zasobu w większości określany jest jako dobry, rzadziej dostateczny. W najbliższych latach planowana jest sprzedaż części lokali mieszkalnych na rzecz najemców. (Tab. 5)

Tab. 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie Brwinów w latach 2017–2021

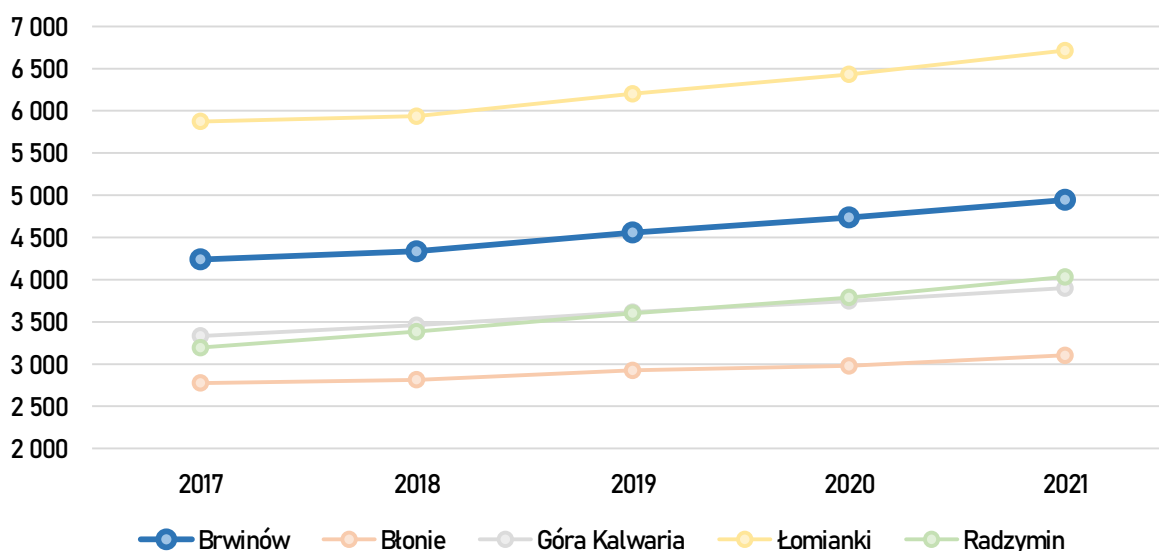
		2018	2019	2020	2021
Budynki mieszkalne	Własność gminy	11	11	11	11
	Współwłasność gminy	9	9	8	8
Lokale mieszkalne	Własność gminy	128	128	128	128
	Współwłasność gminy	31	31	31	30
Lokale użytkowe	Własność gminy	5	5	5	5
Kontenery mieszkalne		14	14	14	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raport o stanie gminy Brwinów za rok 2018, 2019, 2020 i 2021.

4. Gospodarka i rynek pracy

PODMIOTY GOSPODARCZE

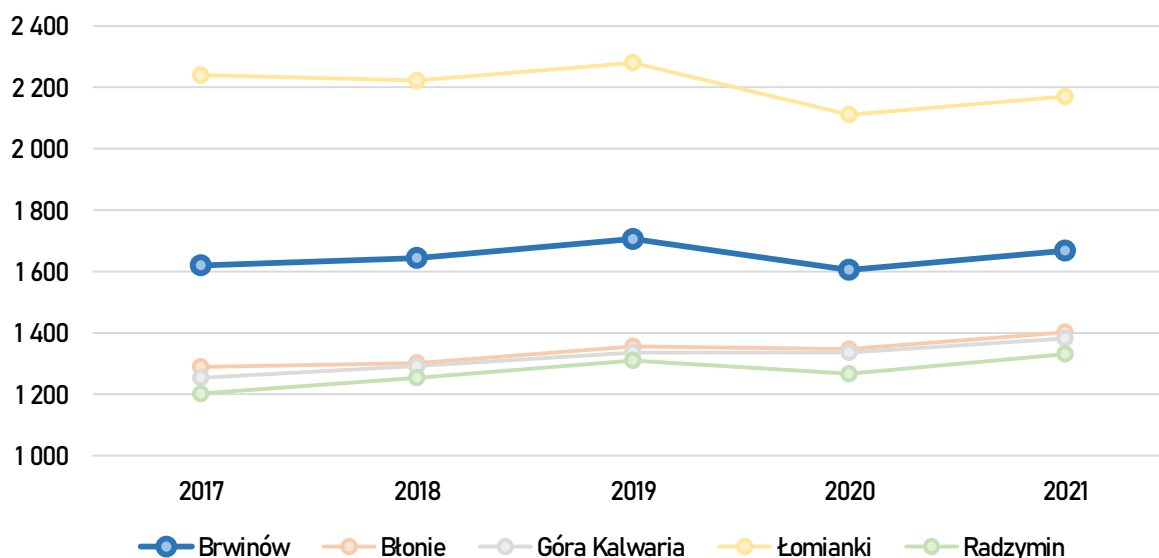
Wskaźniki dotyczące przedsiębiorczości wskazują na wzrost aktywności gospodarczej w gminie w badanym okresie. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w 2021 r. wynosiła prawie 5000 i była o 16% wyższa w stosunku do 2017 r. W porównaniu z gminami podobnymi Brwinów wypada korzystnie, posiadając zauważalnie więcej podmiotów gospodarczych, za wyjątkiem gminy Łomianki. Przyrost wskaźnika we wszystkich gminach jest bardzo zbliżony (Rys. 8).

Rys. 8. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 000 ludności odnotowały wyraźny spadek w 2020 r. w gminie Brwinów, najpewniej w następstwie pandemii COVID-19, jednakże kolejny rok przyniósł zauważalny wzrost. Wskaźnik ten był bardzo zbliżony w 2021 r. do wojewódzkiego (1683) i zauważalnie wyższy od ogólnokrajowego (1276). W porównaniu z gminami podobnymi Brwinów wypada korzystnie, za wyjątkiem Łomianek, liczba podmiotów była zauważalnie wyższa (Rys. 9).

Rys. 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Pod względem wielkości obecnych w gminie Brwinów podmiotów gospodarczych przeważają małe przedsiębiorstwa (97,4%) zatrudniające do 9 osób. Niewielka część zatrudnia więcej, niż 50 pracowników, z czego 2 podmioty ponad 250 osób. Niemalże wszystkie podmioty należą do sektora prywatnego (99,4%). W zakresie prowadzonej działalności największy udział mają firmy z sektorów: handlu hurtowego i detalicznego (21,1%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (14,5%) oraz budownictwa (10,2%) (Tab. 6) (Tab. 7).

Tab. 6. Struktura podmiotów gospodarczych na terenie gminy Brwinów w 2021 r.

		Liczba podmiotów	Udział [%]
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON		4944	-
Podmioty wg klas wielkości (liczby zatrudnionych osób)	0-9	4817	97,4%
	10-49	109	2,2%
	50-249	16	0,3%
	powyżej 250	2	0,04%
Podmioty wg sektorów własnościowych	sektor publiczny	29	0,6%
	sektor prywatny	4838	99,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tab. 7. Podmioty gospodarcze na terenie gminy Brwinów wg sekcji PKD 2007 w 2021 r.

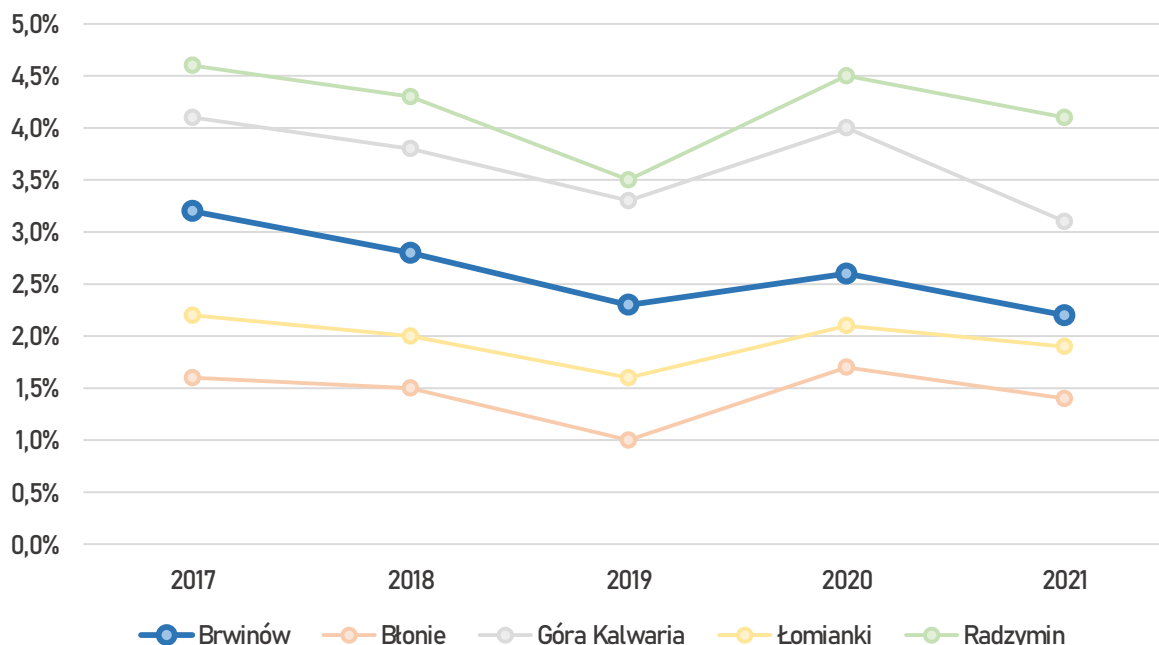
Sekcja PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział [%]
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	41	0,8%
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	0	0,0%
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	459	9,3%
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	8	0,2%
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	21	0,4%
Sekcja F – Budownictwo	502	10,2%
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1043	21,1%
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	276	5,6%
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	118	2,4%
Sekcja J – Informacja i komunikacja	378	7,7%
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	108	2,2%
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	181	3,7%
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	717	14,5%
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	226	4,6%
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6	0,1%
Sekcja P – Edukacja	208	4,2%
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	266	5,4%
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	99	2,0%
Sekcja S i T – Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	283	5,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

RYNEK PRACY

Położenie w zachodniej części Obszaru Metropolitalnego Warszawy i dobre skomunikowanie ze stolicą i innymi miastami sprawia że gmina Brwinów posiada dostęp do szerokiego rynku pracy. Tym samym możliwości zarobkowe dla mieszkańców są ściśle powiązane z gospodarką w skali regionalnej i w mniejszym stopniu zależą od lokalnej polityki.

O bardzo dobrych możliwościach zatrudnienia świadczy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który w analizowanych gminach (za wyjątkiem Radzymina) jest zauważalnie niższy w stosunku do ogólnokrajowych i wojewódzkich (4,0% w 2021 r.). W gminie Brwinów wynosił 2,2% w 2021 r., nieznacznie lepsza sytuacja występowała w Łomiankach i Błoniu. Na przestrzeni lat 2017–2021 widoczna była poprawa opisywanego zjawiska (Rys. 10).

Rys. 10. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w analizowanych gminach w latach 2017–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba osób bezrobotnych w gminie Brwinów nieznacznie malała do 2019 r., obserwowany w kolejnym roku wzrost wynikał bezpośrednio z następstw pandemii COVID-19. W 2021 r. odnotowano ponownie spadek, do poziomu podobnego do stanu sprzed pandemii. W strukturze płciowej nie występują istotne dysproporcje pomiędzy liczbą bezrobotnych kobiet i mężczyzn, jednakże w każdym z badanych lat nieznacznie więcej mężczyzn, niż kobiet pozostawało bez pracy (Tab. 8).

Tab. 8. Bezrobocie w latach 2017–2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Bezrobotni ogółem	498	441	364	452	378
Bezrobotne kobiety	248	211	179	224	182
Bezrobotni mężczyźni	250	230	185	228	196
Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	3,2	2,8	2,3	2,6	2,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym w gminie Brwinów nieznacznie spadła pomiędzy 2019 r. a 2021 r., dotyczyło to również każdego z sołectw, jak również miasta. Znaczący spadek bezrobocia wystąpił również w grupie osób do 30 roku życia, gdzie w większości sołectw bez pracy pozostają pojedyncze osoby poniżej 30 roku życia. Mniej znaczący spadek odnotowano w grupie osób długotrwale bezrobotnych, obejmowało to 7 sołectw, natomiast w 5 zjawisko nie uległo zmianie, a w 2 sołectwach przybyło osób długotrwale pozostających bez pracy (Tab. 9).

Tab. 9. Zmiany w liczbie bezrobotnych w gminie Brwinów w latach 2019-2021

	Bezrobotni w wieku produkcyjnym		Bezrobotni w wieku produkcyjnym do 30 roku życia		Długotrwale bezrobotni (powyżej 12 miesięcy)	
	2019	2021	2019	2021	2019	2021
Brwinów	265	198	58	34	102	97
Biskupice	4	1	-	-	2	1
Czubin	7	4	4	2	3	3
Domaniew	15	9	5	1	3	5
Fałęcin	5	6	-	1	3	3
Kanie	52	20	15	2	19	12
Kotowice	3	3	1	-	1	2
Koszajec	4	2	-	-	2	1
Krosna	12	5	4	1	8	4
Milęcin	1	-	-	-	-	-
Moszna	14	8	4	2	7	5
Otrębusy	58	43	7	2	30	30
Owczarnia	30	26	3	3	15	15
Parzniew	32	19	3	3	15	7
Terenia	1	-	-	-	-	-
Zóttwin	36	31	8	3	15	15
Razem	539	375	112	54	225	200

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Pruszkowie.

Lokalizacja w pobliżu autostrady A2 zapewnia doskonałe warunki do rozwoju przedsiębiorstw z branży logistycznej. Do najważniejszych pracodawców w gminie Brwinów należy zaliczyć:

- Centrum Milenium Logistic Park Pruszków II położone w miejscowości Moszna-Parcela,
- Centrum Dystrybucyjne Jeronimo Martins Polska S.A. w Brwinowie,
- Centrum logistyczne Polskiego Holdingu Nieruchomości w Brwinowie,
- Centrum logistyczne Panattoni Park w miejscowości Moszna-Parcela,
- Fabryka kosmetyków Kosmepol Sp. z o.o. (L'Oréal Warsaw Plant) w Kaniach.

Dojazd do najważniejszych miejsc pracy zapewniony jest przez komunikację publiczną, dojeżdżającą w pobliże największych zakładów pracy.

5. Środowisko naturalne i infrastruktura

Krajobraz gminy Brwinów to przede wszystkim tereny nizinne. W północnej części gminy dominującą formą pokrycia terenu są otwarte tereny rolne. Pozostałe obszary zurbanizowane otoczone są terenami leśnymi. Z uwagi na dominujący udział zabudowy ekstensywnej w gminie, również tereny zainwestowane są

w dużym stopniu pokryte roślinnością. Wzdłuż wielu dróg występują ciągi i szpalery drzew. Ważnymi elementami przyrodniczymi są lokalne korytarze ekologiczne przebiegające w głównej mierze wzdłuż koryt rzecznych.

Pod względem jakości gruntów ornych najcenniejsze gleby I i II klasy występują w północnej części gminy, w centralny, fragmencie gminy występują gleby średniej klasy IVa i IVb, a na południu występują najgorsze gleby V i VI klasy. Gmina Brwinów charakteryzuje się najlepszą jakością gleb w powiecie pruszkowskim.

Gmina Brwinów jest również miejscem, w którym znajdują się liczne tereny rekreacyjne będące ważnymi miejscami wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców gminy. Najważniejszym obszarem tego typu jest Park Miejski w Brwinowie, który w ostatnich latach podlega gruntownej rewitalizacji. W planach inwestycyjnych gminy znajduje się budowa Parku Niepodległości przy ul. Lilpopa i ul. Kraszewskiego w Brwinowie. Częściowo zadrzewiony teren zostanie zagospodarowany na cele rekreacyjne i edukacyjne, tworząc nową ogólnie dostępną dla wszystkich atrakcyjnie zaaranżowaną przestrzeń do wypoczynku, spacerów i relaksu. Innym planem inwestycyjnym w zakresie terenów zieleni jest zagospodarowanie terenów wokół stawu przy ul. Glinianej w Brwinowie.

Obszar gminy Brwinów podlega obszarowej ochronie przyrody wyłącznie w formie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, pokrywającego 27,28 km² co stanowi ok. 39% ogólnej powierzchni gminy (Rys. 11). Na terenie gminy znajduje się 42 pomniki przyrody, na które składa się 414 obiektów. Wśród nich znajdują się drzewa, głównie lipy drobnolistne, dęby, sosny i buki. Obiekty zlokalizowane są w większości w granicach miasta Brwinów oraz na terenie Parku Karolin w Otrębusach. Najstaryszym pomnikiem jest Dąb Brwinostaw liczący ok. 340 lat, będący najstarszym drzewem na terenie gminy. Przy drzewie znajduje się tablica informacyjna, która ma na celu przybliżyć wiedzę na jego temat. Dąb rosnący obecnie na terenie Spółdzielni Mieszkaniowej „Osiedle” w 2009 r. został uznany za pomnik przyrody, a w 2023 r. znalazł się w finale konkursu Drzewo Roku.

ZAGROŻENIA ŚRODOWISKOWE

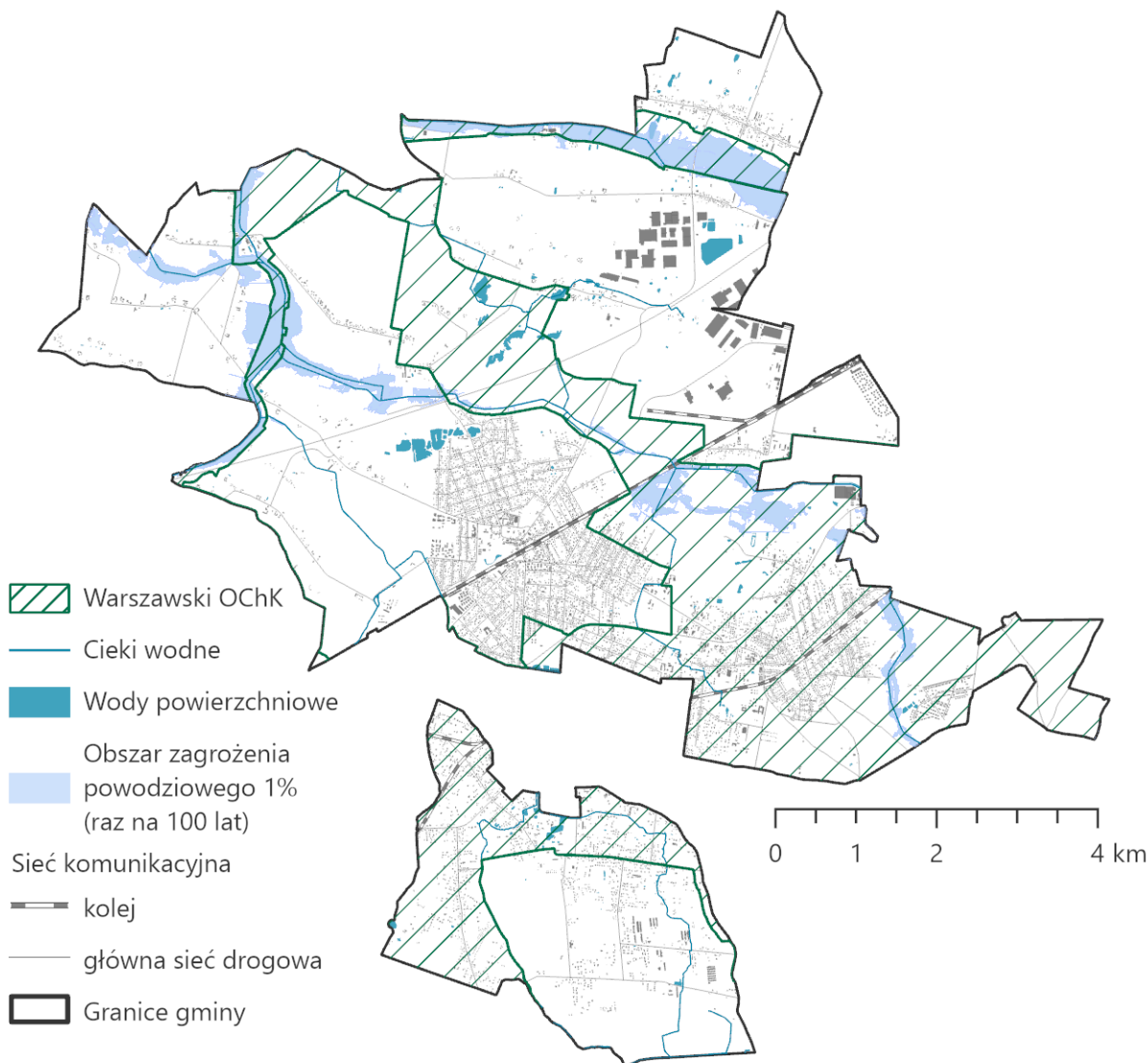
Jednym z podstawowych zagrożeń środowiskowych w gminie Brwinów są podtopienia ze strony rzek. W głównej mierze dotyczy to obszarów na północy ze strony rzeki Utraty, a także Zimnej Wody – na wschodzie w sołectwie Kanie i Parzniew oraz na zachodzie w zlewisku z Rokitnicą (Rys. 11).

W ramach współpracy PTO jednym z zadań było *Przygotowanie kompleksowego programu uregulowania gospodarki wodnej na terenie gmin Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów*. Opracowana w ramach zadania koncepcja programowo-przestrzenna była odpowiedzią na niedostateczny stan gospodarki wodnej, który w sytuacji postępującej urbanizacji obszaru gmin PTO oraz zmian meteorologiczno-klimatycznych wymaga dostosowania do aktualnych oraz przyszłych potrzeb, celem wyeliminowania przyczyn występowania podtopień w okresach dużych opadów oraz przesuszania terenu w okresach niedoboru wody.

Jak wskazuje koncepcja, gminy PTO znajdują się w strefie silnie lub bardzo silnie narażonej na zjawiska suszy, co może mieć niekorzystny wpływ zarówno na środowisko, jakość życia, rozwój gospodarczy oraz przede wszystkim rolnictwo – sektor najbardziej wrażliwy na niedobór wody oraz występowanie przedłużających się nizin w rzekach. Biorąc pod uwagę niezadawalający stan zabezpieczenia przed suszą, o czym świadczą niedobory w sieci wodociągowej w miesiącach letnich, uznano, iż na terenie gmin

PTO, zwiększenie retencji, jako najskuteczniejsza metoda przeciwdziałania suszy, jest działaniem niezbędnym dla uregulowania stosunków wodnych.

Najważniejszymi zadaniami realizowanymi w ramach koncepcji w gminie Brwinów były: rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w różnych częściach gminy i budowa zbiorników retencyjnych.

Rys. 11. Obszar zagrożenia powodziowego i granice Warszawskiego OChK w gminie Brwinów

Źródło: opracowanie własne.

Na terenie gminy Brwinów nie występują wysypiska odpadów, których powstawanie ograniczone jest przed dokumenty planistyczne. W planach inwestycyjnych znajduje się natomiast budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

Istotnym czynnikiem zanieczyszczającym lokalne środowisko jest niska emisja, na którą szczególnie narażona może być gmina Brwinów z uwagi na znaczący udział niskiej, ekstensywnej zabudowy. Dodatkowo również transport drogowy potęguje zjawisko, lecz powstanie autostrady A2 zmniejsza ruch tranzytowy przez drogi wewnątrz gminne. Stan powietrza w gminie monitorowany jest przez 4 punkty pomiarowe zlokalizowane przy szkołach położonych przy ul. Piłsudskiego i ul. Żwirowej w Brwinowie, ul. Piaseckiego w Otrębusach i ul. Szkolnej w Żółwinie. Zanieczyszczenia w poszczególnych miesiącach dla 2021 r. wskazują na ogólnie dobry stan powietrza w gminie Brwinów przez większą część roku. Zgodnie z Indekssem jakości powietrza, stężenia PM_{2,5} do 13 oznaczają bardzo dobry stan, do 35 dobry,

a do 55 umiarkowany. Miesiącami o umiarkowanej jakości powietrza były styczeń i luty. W pozostałych miesiącach średnie stężenia pyłów mieściły się w zakresie dobrym i bardzo dobrym. Warto zaznaczyć że w miesiącach zimowych zdarzają się dni, w których stężenie PM_{2,5} jest bardzo wysokie, mieszcząc się w zakresie dostatecznym (55,1-75) i złym (75,1-110) oraz sporadycznie bardzo złym (ponad 110,1) (Tab. 10).

Tab. 10. Zanieczyszczenie powietrza PM_{2,5} w 2021 r.

	ul. Piłsudskiego – Brwinów	ul. Żwirowa – Brwinów	ul. Piaseckiego – Otrębusy	ul. Szkolna – Żółwin
styczeń	-	45	39	40
luty	-	39	32	36
marzec	-	26	19	22
kwiecień	-	19	13	17
maj	-	11	8	10
czerwiec	-	14	11	14
lipiec	-	14	-	14
sierpień	-	11	11	10
wrzesień	-	15	11	13
październik	28	23	18	20
listopad	23	26	20	23
grudzień	22	25	21	22
Średniorocznie	23	22	20	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Airly.

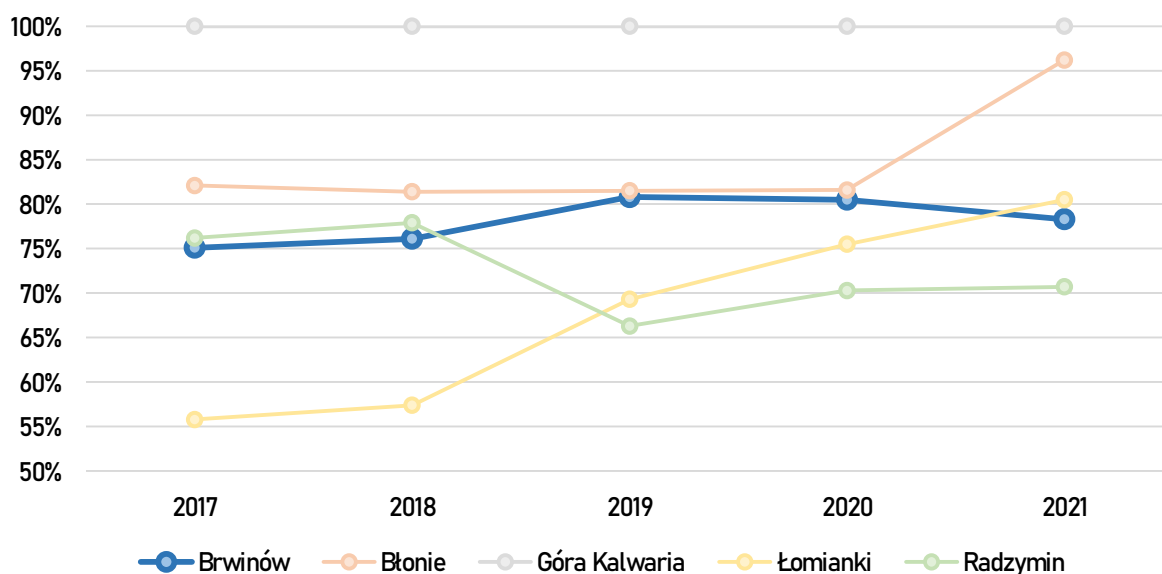
Jak wskazuje Raport GIOŚ¹ szacunkowe stężenia pyłów PM_{2,5} w obszarze województwa mazowieckiego osiągają średnie i wysokie poziomy w obszarach intensywnie zurbanizowanych m.in. w obszarze wzdłuż linii kolejowej Warszawa–Łódź, czyli w powiatach pruszkowskim, grodziskim i żyrardowskim. W przypadku gminy Brwinów jakość powietrza jest relatywnie niekorzystna z uwagi na położenie w opisywanym obszarze. Jednakże sytuacja jest mniej niekorzystna, niż w miastach powiatowych. Natomiast pozostałe części województwa cechują się głównie niskimi stężeniami pyłów z uwagi na niższy stopień urbanizacji i występowanie większej ilości terenów otwartych.

INFRASTRUKTURA

Obecny rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE) w gminie jest stosunkowo nieduży. Aktualne przepisy w zakresie lokalizacji farm wiatrowych uniemożliwiają ich powstanie w gminie. Siła lokalnych wiatrów, również nie predestynuje gminy do rozwoju tego typu źródeł energii. Alternatywą jest energia z paneli fotowoltaicznych, która obecnie rozwijana jest w formie instalacji na indywidualnych nieruchomościach i budynkach. Planowanymi działaniami inwestycyjnymi z zakresu infrastruktury jest m.in. modernizacja oświetlenia ulicznego, budowa Stacji Uzdatniania Wody w Żółwinie i Parzniewie, budowa wodociągu w Krośnach-Wsi oraz budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych i wodorowych.

Dostępność sieci wodociągowej w gminie Brwinów jest nieznacznie niższa od wojewódzkiej, w 2021 r. różnica wynosiła 5%. W zestawieniu z gminami podobnymi Brwinów wypada stosunkowo przeciętnie. Pełną dostępność wodociągową posiada Góra Kalwaria, natomiast rokroczną poprawą cechowały się Łomianki, które w ostatnim roku przewyższyły gminę Brwinów. Stabiej od Brwinowa wypadła natomiast gmina Radzymin, gdzie widoczny jest spadek dostępności wodociągów po 2018 r. w stosunku do lat poprzednich (Rys. 12).

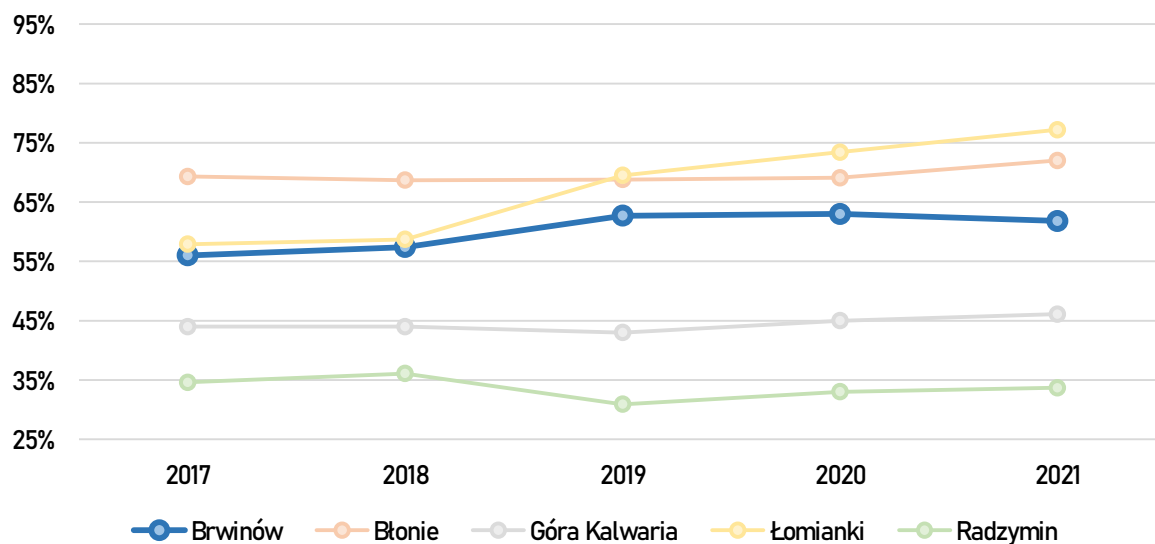
¹ Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport wojewódzki za rok 2021

Rys. 12. Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Nieznacznie lepiej prezentuje się stan sieci kanalizacyjnej, której dostępność w Brwinowie jest zauważalnie lepsza niż w województwie mazowieckim, w 2021 r. różnica wyniosła 17%. Na przestrzeni badanych lat dostępność kanalizacji wzrosła w gminie Brwinów i Łomianki, nieznacznie równie w Górze Kalwarii i Błoniu. Spadła natomiast w Radzyminie. Większym udziałem zabudowy podłączonej do sieci kanalizacyjnej od Brwinowa cechowały się Błonie i Łomianki (Rys. 13).

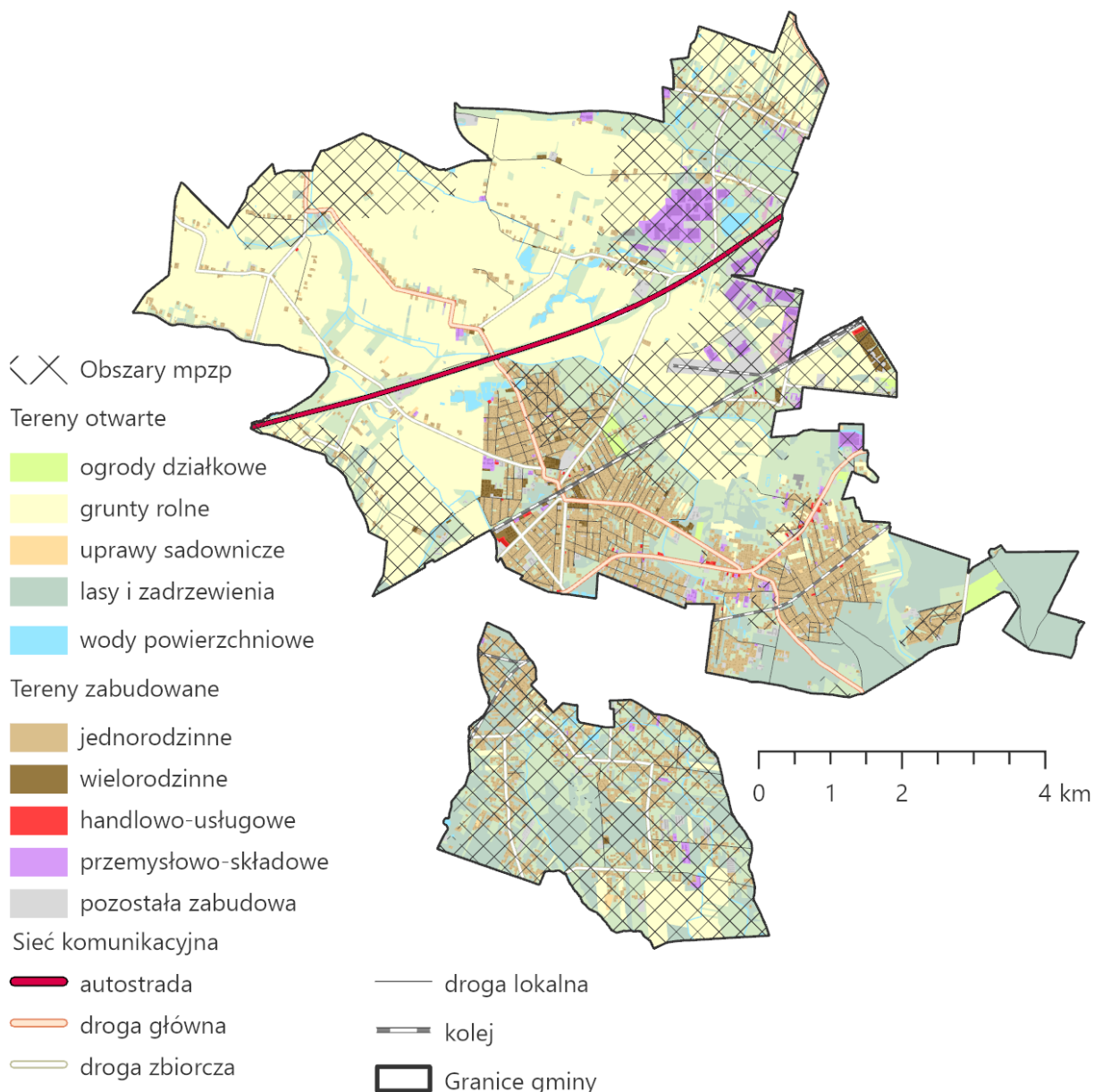
Rys. 13. Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

6. Zagospodarowanie terenów i uwarunkowania planistyczne

STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

Charakterystyka przestrzenna gminy Brwinów w dużej mierze została ukształtowana przez powstanie kolei warszawsko-wiedeńskiej w połowie XIX w., która dzieli obszar na dwie części. Wokół stacji kolejowej zaczęła się intensywnie rozwijać zabudowa. Ważnym momentem mającym również wpływ na obecny kształt miasta ma okres 20-lecia międzywojennego, gdy w 1927 r. Brwinów uzyskał status letniska. Przeprowadzona parcelacja wyznaczyła układ tworzący zabudowę o charakterze willowym. W Brwinowie oraz w sąsiadujących Milanówku i Podkowie Leśnej chętnie osiedlały się warszawskie elity intelektualne i kulturowe. Brwinów uzyskał prawa miejskie w 1950 roku.

Rys. 14. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Brwinów

Źródło: opracowanie własne.

Struktura osadnicza w postaci dominacji niskiej, ekstensywnej zabudowy pośród dużej ilości zieleni utrzymuje się do dziś. Wiele budynków z przełomu XIX/XX w. i 20-lecia międzywojennego ma status zabytkowy, jednakże ich stan techniczny bardzo często wymaga poprawy. Udział terenów o typowo

wielorodzinnej formie jest stosunkowo nieduży, są to w większości obiekty o typowo współczesnym rodowodzie. Dużym skupiskiem osadniczym są sołectwa Otrębusy i Kanie we wschodniej części gminy, również zdominowane przez ekstensywną zabudowę jednorodzinną. Obszar na północy to przede wszystkim tereny typowo wiejskie, zdominowane przez krajobraz rolniczy. Rozwijaniu upraw sprzyjają dobre warunki glebowe. Istniejąca zabudowa to w większości typowa ulicówka. W północno-wschodnim fragmencie gminy występują duże tereny przemysłowo-składowe koncentrujące się w sąsiedztwie autostrady A2, w pobliżu granicy z Pruszkowem. Obszary leśne występują głównie w południowej i południowo-wschodniej części gminy (Rys. 14).

PLANOWANIE PRZESTRZENNE

Obecnie obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brwinów zostało uchwalone pod koniec 1999 r. Aktualnie 33,26 km² gminy pokrywają mpzp, co stanowi ok. 48% powierzchni gminy. W głównej mierze plany miejscowe obowiązują na obszarze wiejskim. Małym pokryciem charakteryzuje się miasto Brwinów oraz Otrębusy i Kanie. Tym samym dla znacznej części gminy polityka przestrzenna realizowana jest w oparciu o decyzję o warunkach zabudowy (wz) (Rys. 14).

Ogólna liczba wydanych decyzji wz waha się w zależności od danego roku – mieszcząc się w zakresie 100–151 decyzji, jednakże nie sposób wskazać jednoznacznego trendu zmian. Najwięcej decyzji wz wydano w 2019 r., wyraźny spadek w kolejnym roku mógł stanowić następstwo pandemii COVID-19. Najczęstszym celem wydawania decyzji wz jest realizacja zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zazwyczaj stanowiąc ok. 85% wszystkich wydanych decyzji. Pozostałe rodzaje zabudowy mają zdecydowanie mniejszy udział.

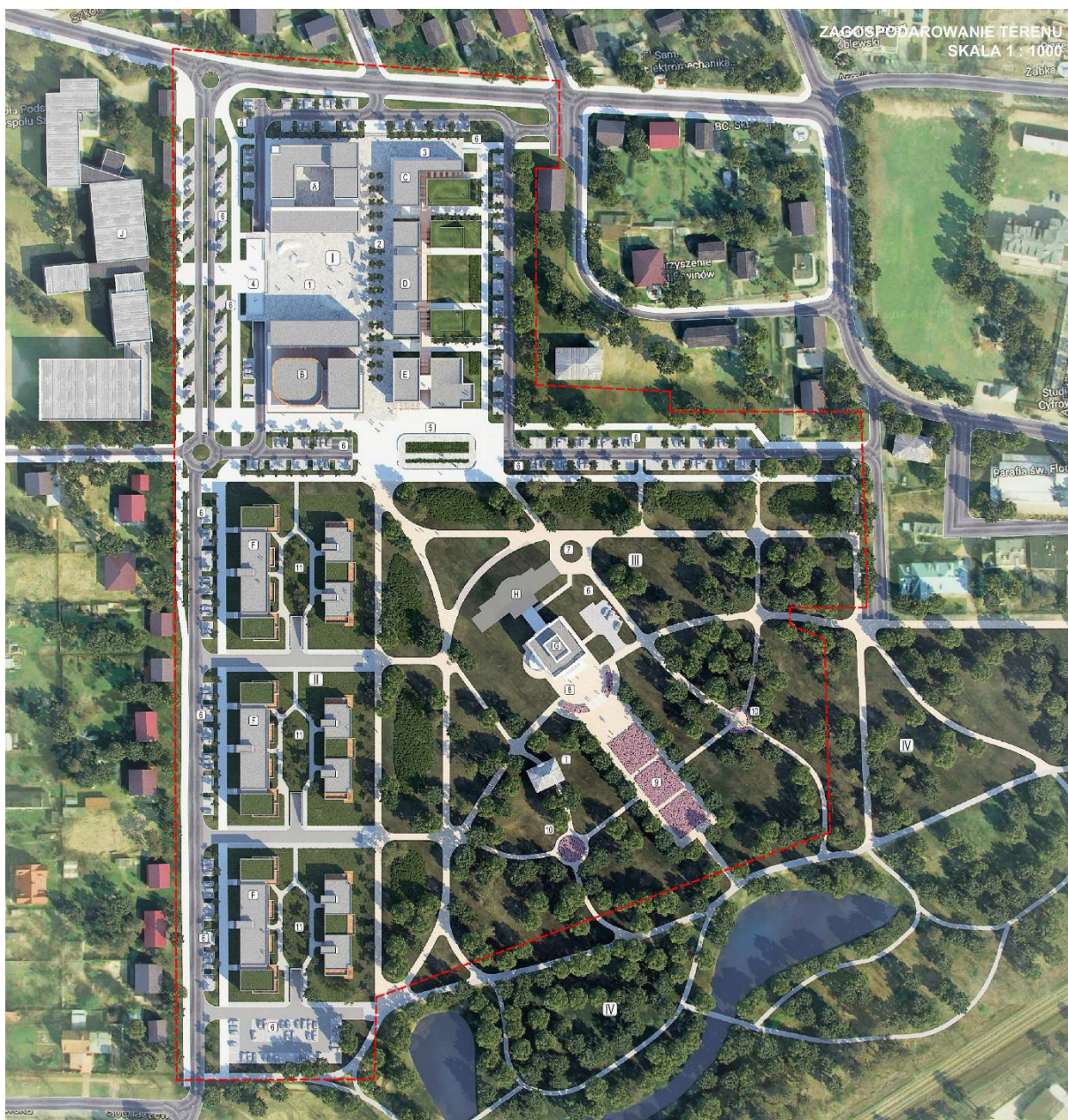
Tab. 11. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2017–2021

Decyzje dotyczące	2017	2018	2019	2020	2021
Zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	1	1	2	1	4
Zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	124	107	132	85	110
Zabudowy usługowej	13	7	10	9	4
Innej zabudowy	9	10	7	5	10
Razem	147	125	151	100	128

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ważnym projektem zakładającym przekształcenia przestrzenne centrum Brwinowa stanowi, opracowana w 2017 r. Koncepcja urbanistyczna zagospodarowania Parku Miejskiego w Brwinowie wraz z otoczeniem. Projekt składa się z 3 fragmentów o różnych docelowych funkcjach terenów. Koncepcja wyróżnia kwartały: Zachodni, Północny i Parkowy. Poszczególne części zakładają:

- W kwartale zachodnim: budowę osiedla domów wielorodzinnych w okolicy ul. Przejazd i parku miejskiego. Docelowo ma być to zabudowa o niewielkiej skali i intensywności, nie przekraczając 3 kondygnacji.
- W kwartale północnym: realizację nowej zabudowy o charakterze użyteczność publicznej i ogólnodostępnej przestrzeni publicznej. Docelowo obszar ma stać się nowym centrum miasta, w ramach którego powstać mają: nowy ratusz, sala widowiskowa, biblioteka publiczna i centrum usług społecznych położone wokół placu umożliwiającego organizację imprez gminnych.
- Kwartał parkowy: połączenie północnej części kwartału z południową częścią parku, aktualnie częściowo zrewaloryzowanego, w jedną całość. Projekt nie zakłada realizacji nowej zabudowy w tym kwartale, jednakże planowana jest rewitalizacja Pałacu i Auli zlokalizowanych na terenie parku z przeznaczeniem na cele kulturalne i edukacyjne (Rys. 15).

Rys. 15. Zagospodarowanie terenów według Koncepcji

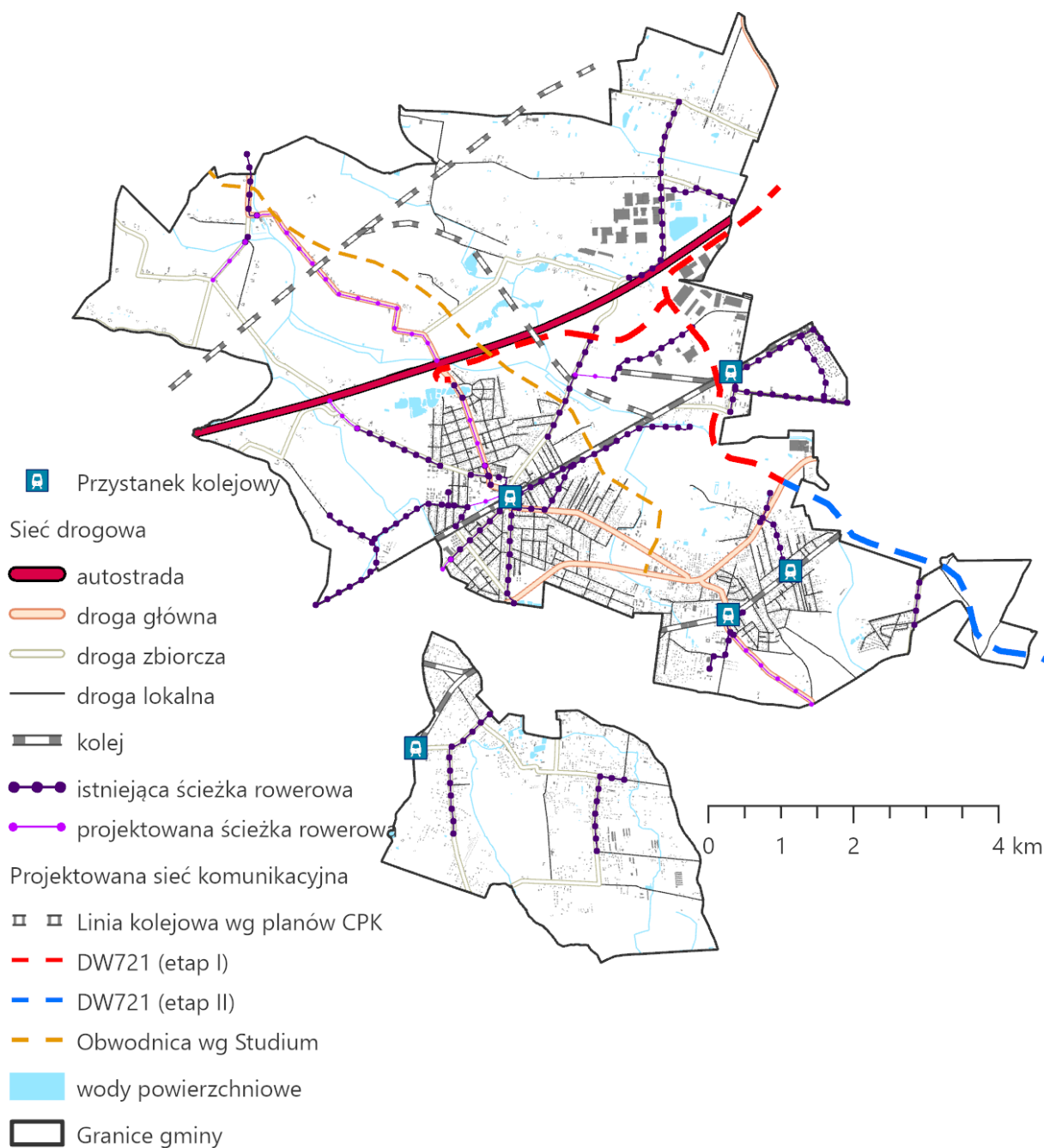
Źródło: Koncepcja urbanistyczna zagospodarowania Parku Miejskiego w Brwinowie wraz z otoczeniem

KOMUNIKACJA

System komunikacyjny gminy Brwinów opiera się w podstawowym stopniu o drogi kołowe i kolej. Znaczenie ponadlokalne ma przede wszystkim autostrada A2, docelowo łącząca wschodnią i zachodnią granicę Polski. Obecność drogi tej klasy stwarza doskonałe warunki do rozwoju działalności gospodarczej z zakresu logistyki. Umożliwia również komfortowe połączenie z Warszawą w kierunku wschodnim oraz m.in. Łodzią w kierunku zachodnim. Wjazd na autostradę jest możliwy przez węzeł w znajdujący się tuż poza granicą gminy w Pruszkowie.

Ważnymi drogami jest również droga wojewódzka nr 720, przecinająca centrum Brwinowa, łącząca Nadarzyn z Błoniem. Trasa umożliwia dojazd do trasy S8 w Nadarzynie lub DK92 w Błoniu. Drugą drogą kategorii wojewódzkiej jest DW719, biegnąca od Warszawy, przez Pruszków, Brwinów i Grodzisk Mazowiecki w kierunku Żyrardowa i okolice Skierniewic. Pozostałe drogi w gminie mają niższe kategorię i obsługują głównie lokalny ruch samochodowy.

W gminie Brwinów funkcjonuje publiczna komunikacja autobusowa, która jest sukcesywnie rozwijana. Obecnie obowiązuje 12 linii zapewniających wewnątrzgminne połączenia, jak również możliwość dojazdu do sąsiednich miejscowości tj. Milanówek, Pruszków, Błonie, Nadarzyn i Podkowa Leśna. Autobusy kursują zarówno w dni pracy, jak i weekendy. Możliwy jest również dojazd do Grodziska Mazowieckiego linią powiatową autobusową. Specjalne zniżki przysługują posiadaczom Brwinowskiej Karty Mieszkańca, a dzieci i studenci mają możliwość nieodpłatnych przejazdów.

Rys. 16. Schemat komunikacji w gminie Brwinów

Źródło: opracowanie własne.

Komunikacja kolejowa w gminie Brwinów odbywa się 2 liniami kolejowymi. Pierwsza z linii Warszawa-Łódź, posiada przystanki w Brwinowie i Parzniewie. Zapewnia przede wszystkim dogodny dojazd w czasie ok. 30 min do centrum Warszawy. Umożliwia również podróż w dalsze regiony Polski w kierunku wschodnim. Drugą z linii kolejowych przebiegających przez gminę Brwinów, w południowej części, jest wąskotorowa Warszawska Kolej Dojazdowa (WKD) łącząca Grodzisk Mazowiecki z Warszawą. Jest jedną

z najstarszych i najbardziej charakterystycznych linii kolejowych w Polsce. Na terenie gminy znajdują się 3 przystanki w Kaniach, Otrębusach i Owczarni (na granicy z Milanówkiem). Dojazd do Warszawy poprzez WKD zajmuje ok. 40 min.

Istniejąca sieć ścieżek rowerowych koncentruje się głównie na łączeniu terenów podmiejskich z centrum Brwinowa oraz połączeniami z Podkową Leśną i Milanówkiem. Plany inwestycyjne zakładają przede wszystkim stworzenie połączenia rowerowego w kierunku Czubina.

Plany inwestycyjne gminy zakładają przebudowę licznych dróg w granicach gminy. Istotnymi usprawnieniami w przekraczaniu torowiska kolejowego ma być budowa kładki pieszo-rowerowej w ciągu ul. Jana III Sobieskiego i ul. Komorowskiej oraz budowa tunelu drogowego pod torami wraz z odcinkiem dróg ul. Powstańców Warszawy i ul. Pruszkowskiej. Regionalne inwestycje zakładają budowę DW721 (zwanej Paszkowianką) przebiegającej we wschodniej części gminy Brwinów. Inwestycja w granicach gminy ma być realizowana w 2 etapach. Studium zakłada również stworzenie trasy stanowiącej wschodnią obwodnicę Brwinowa. Inwestycją o największej skali jest przebieg nowej linii kolejowej realizowanej w ramach powstawania Centralnego Portu Komunikacyjnego. Główna linia ma przebiegać w północnej części gminy, powstać ma również odnoga łącząca nową linię z istniejącym połączeniem Warszawa–Łódź (Rys. 16).

7. Kultura, sport i rekreacja

Instytucją realizującą zadania z zakresu kultury w gminie Brwinów jest Gminny Ośrodek Kultury w Brwinowie. GOK prowadzi szeroką współpracę z zakresu kultury i sportu z wieloma instytucjami, również spoza gminy Brwinów, m.in. z biblioteką publiczną, Urzędem Marszałkowskim, licznymi fundacjami

i NGO-sami oraz placówkami edukacyjnymi.

Dane przedstawiające liczbę osób dorosłych uczestniczących w stałych zajęciach organizowanych w GOK w latach 2018–2022 wskazują na spadek z 274 do 241 osób do 2020 r. oraz wzrost do 402 osób w 2022 r. Najwięcej uczestników odnotowano w Brwinowie. Wyraźnie wzrosła na przestrzeni badanego okresu liczba osób zaangażowanych w zajęcia w Kaniach. Stosunkowo stabilnie prezentowała się aktywność mieszkańców Otrębus i Owczarni, między 20–45 osób. W niektórych miejscowościach, takich jak Biskupice, Czubin, Kotowice i Moszna nie odnotowano żadnych uczestników w trakcie pięciu lat. Natomiast

w pozostałych miejscowościach było to nie więcej niż 16 osób rocznie.

Bardzo zbliżone trendy występowały w liczbie dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach stałych. Ogólna liczba uczestników była najniższa w 2020 r. wynosząc 312 osób, a najwyższa 615 osób. w 2022 r. Najliczniej w zajęciach uczestniczyła młodzież z Brwinowa, Kań i Otrębus. Dzieci i młodzież z miejscowości Biskupice, Czubin, Fałęcin, Kotowice, Koszajec, Krosna, Miłęcin, Moszna i Terenia, poza pojedynczymi przypadkami, praktycznie nie uczestniczą w zajęciach (Tab. 12).

Tab. 12. Liczba osób uczestniczących w stałych zajęciach organizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury w Brwinowie

	Osoby dorosłe					Dzieci i młodzież				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Brwinów	180	164	152	189	200	331	322	236	324	354
Biskupice	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Czubin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Domaniew	12	2	2	7	10	12	5	1	4	-
Fałęcin	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kanie	9	10	32	100	101	9	7	17	84	117
Kotowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Koszajec	1	1	1	2	3	1	-	-	-	-
Krosna	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Miłęcin	2	2	1	2	1	-	-	-	-	-
Moszna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otrębusy	31	34	30	39	43	50	32	42	52	76
Owczarnia	20	23	15	26	24	31	5	6	30	35
Parzniew	6	7	-	1	2	2	2	2	3	5
Terenia	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Zółwin	12	11	8	13	16	6	4	8	17	25
Razem	274	256	241	378	402	442	377	312	515	615

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Pruszkowie.

Ważnym obiektem sportowym w gminie jest nowoczesna Miejska Hala Sportowa organizująca liczne wydarzenia sportowe. W stałej ofercie Hali są zajęcia z różnych dyscyplin sportu m.in. ścianki wspinaczkowej, koszykówki, fitnessu. Część z nich jest nieodpłatna. W Żółwinie funkcjonuje boisko Orlik, będące wielofunkcyjnym obiektem pozwalającym na uprawianie różnych sportów. W ramach działania obiektu organizowane są różnego rodzaju wydarzenia sportowe angażujące mieszkańców. GOK organizuje również zajęcia w zakresie kulturalnym m.in. lekcje gry na instrumentach, zajęcia plastyczne czy teatralne. Zajęcia odbywają się również w świetlicach i innych obiektach w różnych częściach gminy.

Regionalne działania w zakresie sportowym i kulturalnym realizuje Stowarzyszenie Gmin Zachodniego Mazowsza MAZOVIA działające od 2004 roku. Stowarzyszenie zrzesza 7 Gmin: Błonie, Brwinów, Leszno, Michałowice, Milanówek, Nadarzyn i Podkowa Leśna. Co roku organizuje kilkanaście wydarzeń, w tym zawody sportowe, imprezy artystyczne i konkursy edukacyjne dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych z terenu gmin członkowskich. W kalendarzu imprez na 2023 r. znajduje się 11 zawodów sportowych, 2 wydarzenia artystyczne i 1 konkurs edukacyjny. Wydarzenia z kalendarza imprez Stowarzyszenia są honorowane przez Mazowieckie Kuratorium Oświaty i uprawniają do stosownych wpisów na świadectwach ukończenia szkoły i punktów w ramach rekrutacji".

Cyklicznymi wydarzeniami kulturowymi w gminie są:

- Festiwal Otwarte Ogrody - promujący dziedzictwo mazowieckich miast ogrodów. Jego ideą jest organizowanie wydarzeń przez mieszkańców i zapraszanie gości do prywatnych ogrodów. Podczas czerwcowego Festiwalu odbywają się m.in. koncerty, wystawy, spotkania z ciekawymi ludźmi, warsztaty artystyczne.
- Dni Brwinowa - odbywające się tradycyjnie w jeden z wrześniowych weekendów. Jeden dzień jest poświęcony na upamiętnienie poległych w bitwie pod Brwinowem, która rozegrała się 12 września 1939 r. na polach parzniewskich. Dużą popularnością cieszą się widowiskowe rekonstrukcje bitwy.

Wśród interesujących obiektów kultury w gminie Brwinów jest Muzeum Motoryzacji i Techniki w Otrębusach. Jest to największa tego typu placówka w Polsce i jedna z większych w Europie. Zbiory gromadzone przez Joannę i Zbigniewa Mikiciuków obejmują około 300 pojazdów z różnych epok i ponad 5000 rekwizytów. 95% eksponatów jest sprawna technicznie i udostępniana, często wypożyczana do filmów oraz programów telewizyjnych.

Matecznik Mazowsze w Otrębusach to siedziba Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca "Mazowsze", który przyciąga osoby zainteresowane teatrem, muzyką i tańcem. Zespół korzysta zarówno z zabytkowej siedziby, jak i z nowoczesnego centrum folklorystycznego Matecznik Mazowsze, które posiada scenę, salę widowiskową na 580 miejsc i hotel. "Mazowsze" to jeden z największych zespołów artystycznych na świecie, który prezentuje bogactwo narodowych tańców, piosenek, przyśpiewek i obyczajów. Dzięki ogromnemu repertuariowi, "Mazowsze" uważane jest za zespół narodowy i ambasadora polskiej kultury.

W Otrębusach funkcjonuje Muzeum Sztuki Ludowej będące miejscem, w którym przez ponad 40 lat zbierano i prezentowano zabytki sztuki ludowej. Muzeum zostało założone i prowadzone przez profesora Mariana Pokropka, który zmarł w styczniu 2023 r. Od grudnia 2014 roku prowadziło wyłącznie działalność naukową i badawczą, prezentując i wypożyczając eksponaty do innych muzeów i galerii. Muzeum zyskało renomę dzięki pracy i zaangażowaniu profesora Pokropka w gromadzenie i prezentację sztuki ludowej, będąc miejscem, w którym można zobaczyć bogactwo i różnorodność polskiej sztuki ludowej. Zbiory obejmują m.in. rzeźby, płaskorzeźby, sznycerki i intarsje, rzeźby ceramiczne, malarstwo ścienne i dekoracyjne, obrazy.

Ważnymi planami inwestycyjnymi gminy są m.in. budowa sali widowiskowej, która stanowi część planowanych działań związanych z budową nowego ratusza oraz budowa Stadionu Miejskiego. Inne plany obejmują również budowę Otwartej Strefy Rekreacyjnej przy ul. Sochaczewskiej, budowę boiska wielofunkcyjnego w sąsiedztwie OSP w Mosznie, rozbudowę placu zabaw w sąsiedztwie świetlicy w Domaniewie.

8. Edukacja i wychowanie

Na terenie gminy Brwinów funkcjonują ośrodki edukacji przedszkolnej, podstawowej i średniej. Edukację przedszkolną zapewniają 4 przedszkola publiczne – 2 w Brwinowie, po 1 w Otrębusach i w Żółwinie, 10 przedszkoli niepublicznych – 6 w Brwinowie, 2 w Żółwinie i po 1 w Otrębusach i Kaniach oraz 3 punkty przedszkolne – 2 w Brwinowie i 1 w Owczarni. W gminie zlokalizowane jest 6 szkół podstawowych, z czego 4 są ośrodkami publicznymi, a 2 niepublicznymi. W Brwinowie znajdują się 3 szkoły podstawowe oraz po 1 placówce w Otrębusach, Kaniach i Żółwinie. W planach inwestycyjnych gminy znajduje się budowa szkoły w Parzniewie i Brwinowie oraz termomodernizacja Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Brwinowie.

Liczba uczniów w przedszkolach i szkołach podstawowych w ostatnich latach utrzymywała się na dość stabilnym poziomie. W przedszkolach było to ok. 630–680 dzieci, a w szkołach podstawowych ok. 2100–2350 uczniów. W jedynej w gminie szkole średniej uczyto się w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 ok. 60 licealistów, a w kolejnych latach ok. 85 osób (Tab. 13). Szkoły i przedszkola organizują uczniom zajęcia pozalekcyjne w świetlicach, kół przedmiotowe oraz zajęcia sportowe i artystyczne. W przypadku zajęć sportowych i artystycznych oraz kół przedmiotowych w roku szkolnym 2020/2021 widoczny był spadek liczby uczestników, co wynika najprawdopodobniej z ograniczeń związanych z pandemią COVID-19 (Tab. 14).

Tab. 13. Liczba uczniów w placówkach edukacyjnych w gminie Brwinów w latach 2017–2021

	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Przedszkola	629	677	658	674
Szkoły podstawowe	2187	2356	2096	2140
Szkoły średnie	63	61	85	86

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raport o Stanie Gminy Brwinów [za lata 2018–2021].

Tab. 14. Liczba uczniów uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych w gminie Brwinów w latach 2017–2021

	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Zajęcia w świetlicy	813	744	801	879
Zajęcia sportowe	217	377	440	214
Zajęcia artystyczne	157	258	250	179
Koła przedmiotowe	251	363	398	214

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raport o Stanie Gminy Brwinów [za lata 2018–2021].

Wyniki egzaminów ósmoklasisty w 2021 r. w gminie Brwinów wypadają zdecydowanie najlepiej z pośród analizowanych gmin. Średni wynik egzaminu z języka polskiego o ponad 3% wyższy od Błonia oraz ponad 7% od pozostałych gmin. W przypadku egzaminu z języka angielskiego wyniki brwinowskich uczniów były o ponad 6% lepsze od uczniów z gmin Łomianki i Błonie oraz ponad 10% wyższe od Góry Kalwarii i Radzymina. Egzamin z matematyki został napisany przez uczniów z Brwinowa o ponad 2% lepiej, niż w Błoniu i ponad 7% lepiej niż w pozostałych gminach (Tab. 15).

Tab. 15. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w analizowanych gminach w 2021 r.

	Język polski	Język angielski	Matematyka
Brwinów	67,98%	78,44%	55,50%
Błonie	64,48%	71,57%	53,47%
Góra Kalwaria	58,41%	67,63%	48,23%
Łomianki	59,19%	72,03%	48,21%
Radzymin	60,26%	68,35%	46,45%

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapa.wyniki.edu.pl.

Wyniki egzaminów maturalnych w gminie Brwinów prezentują się mniej korzystnie od egzaminów ósmoklasisty. Warto podkreślić liczbę maturzystów przystępującą do egzaminów, co może mieć przełożenie na ich uśrednione wyniki. W gminie Brwinów było to 13–15 uczniów, natomiast w pozostałych

gminach było to 98-169 uczniów. Egzamin z języka polskiego został napisany przez uczniów z Brwinowa lepiej wyłącznie od uczniów z gminy Łomianki, o ponad 2%, natomiast nieznacznie słabiej, o niecały 1% od uczniów z pozostałych gmin. Wyniki egzaminu z języka angielskiego miały zdecydowanie większą rozpiętość. Brwinowscy uczniowie byli lepsi od uczniów z Góry Kalwarii i Radzymina oraz nieznacznie słabsi od uczniów z Błonia, a uczniowie z Łomianek osiągnęli wyniki o ponad 7% lepsze od brwinowskich. Wyraźnie słabiej wypadł egzamin z matematyki, którego średni wynik wyniósł 33,40%, w pozostałych gminach było to ponad 47% (Tab. 16).

Tab. 16. Wyniki egzaminów maturalnych na poziomie podstawowym w analizowanych gminach w 2021 r.

	Język polski	Język angielski	Matematyka
Brwinów	51,67%	70,46%	33,40%
Błonie	51,99%	72,18%	47,35%
Góra Kalwaria	52,40%	68,88%	47,09%
Łomianki	49,37%	77,95%	49,53%
Radzymin	52,38%	63,04%	49,63%

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapa.wyniki.edu.pl.

9. Bezpieczeństwo publiczne

Za kwestie bezpieczeństwa publicznego w zakresie przeciwdziałania przestępczości w gminie Brwinów odpowiada Komisariat Policji w Brwinowie, który podlega Komendzie Powiatowej Policji w Pruszkowie. Ogólny poziom przestępczości w gminie Brwinów uległ zmniejszeniu w 2021 r. w porównaniu z 2019 r. Liczba przestępstw spadła o ponad 22%, liczba kradzieży o ok. 68%, a liczba wypadków i kolizji o ok. 21%. W gminie działa również Straż Miejska, która zatrudniała w 2021 r. 17 funkcjonariuszy.

Pod względem liczby przestępstw w poszczególnych sołectwach, w Parzniewie i Otrębusach doszło do zauważalnego wzrostu o 14 i 11 przestępstw. Również Domaniew, Terenia, Miłęcin i Żółwin odnotowały wzrost, jednakże zdarzenia w tych miejscowościach mają charakter jednostkowy, zatem nie należy wysnuwać wniosków o rosnącej tam przestępczości. Pozostałe miejscowości charakteryzowały się spadkiem liczby przestępstw, lub ich brakiem.

Liczba kradzieży uległa wyraźnemu spadkowi w badanym okresie w każdym z sołectw. W 2021 r. w 9 sołectwach nie odnotowano żadnej kradzieży, w 2019 r. było to zaledwie 5 sołectw. Pod względem liczby wypadków i kolizji obserwowane zmiany były korzystne – w 7 sołectwach doszło do spadku ich liczby, w 2 nie odnotowano zmian, a w 6 doszło do wzrostu. Odnotowane wzrosty były zauważalnie mniejsze od spadków w innych miejscowościach. Niekorzystnie wyróżnia się Domaniew, gdzie opisywane zjawisko wzrosło z 10 przypadków do 17 oraz Parzniew, ze wzrostem z 11 do 16 wypadków i kolizji (Tab. 17).

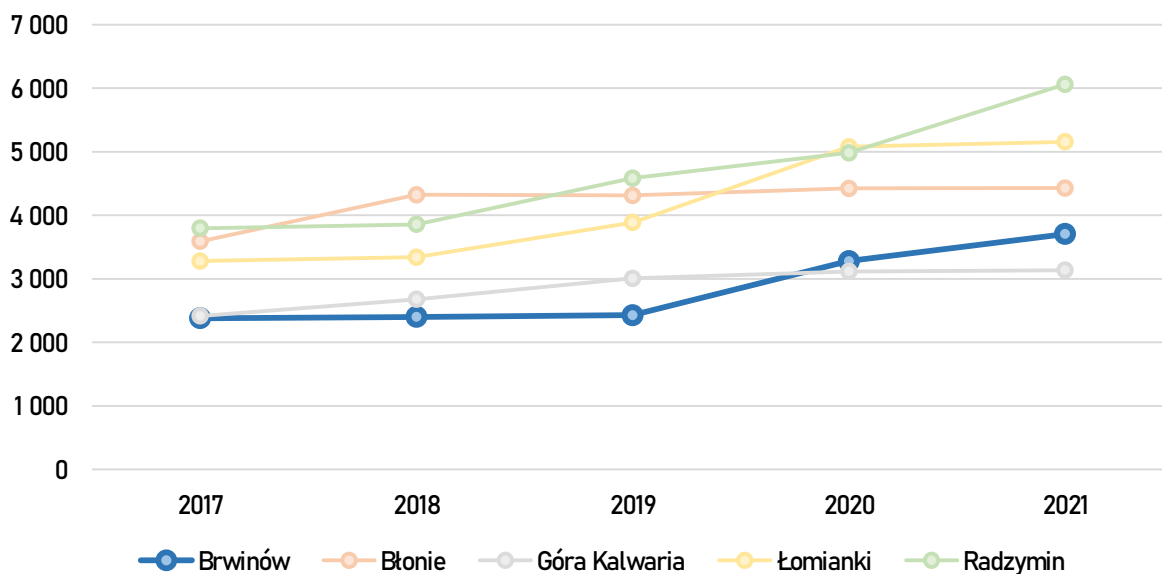
Tab. 17. Zmiany w poziomie przestępczości w gminie Brwinów w latach 2019–2021

	Liczba przestępstw		Liczba kradzieży		Liczba wypadków i kolizji	
	2019	2021	2019	2021	2019	2021
Brwinów	148	77	54	19	89	60
Biskupice	2	-	-	-	2	4
Czubin	4	1	1	-	-	1
Domaniew	7	8	3	-	10	17
Fałęcin	-	-	-	-	4	-
Kanie	32	28	13	5	20	18
Kotowice	23	19	18	6	45	33
Koszajec	6	5	3	1	14	-
Krosna	7	6	1	-	2	2
Miłęcin	-	2	-	-	3	3
Moszna	24	3	7	3	19	9
Otrębusy	26	37	6	3	33	28
Owczarnia	15	15	3	-	4	6
Parzniew	34	48	17	4	11	16
Terenia	-	1	-	-	-	-
Żółwin	8	10	4	-	6	8
Razem	336	260	130	41	262	205

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z KPP w Pruszkowie.

Podstawowa opieka zdrowotna w gminie Brwinów realizowana jest poprzez przychodnie zdrowia zlokalizowane m.in. w Brwinowie, Otrębusach i Owczarni. W gminie funkcjonują również zakłady stomatologiczne i prywatna działalność medyczna. Apteki występują najliczniej w centralnej części Brwinowa – 6 placówek, dostępne są również 2 apteki w Otrębusach oraz 1 w Owczarni. Pod względem liczby mieszkańców przypadających na 1 aptekę gmina Brwinów wypada korzystnie na tle gmin podobnych, cechując się jednym z najniższych wskaźników. Nieznacznie lepiej prezentuje się sytuacja w Górze Kalwarii, która jako jedyna z gmin w 2021 r. nie wypada gorzej, niż średnie dla województwa (ok. 3400 os.) i kraju (ok. 3200 os.) (Rys. 17). W granicach gminy funkcjonuje żaden szpital, najbliższe placówki znajdują się w Pruszkowie i Grodzisku Mazowieckim. Za bezpieczeństwo pożarowe odpowiada Ochotnicza

Straż Pożarna, która funkcjonuje przede wszystkim w mieście Brwinów. Remizy strażackie znajdują się również w Żółwinie, Mosznie i Biskupicach. Plany inwestycyjne gminy obejmują rozbudowę OSP w Biskupicach.

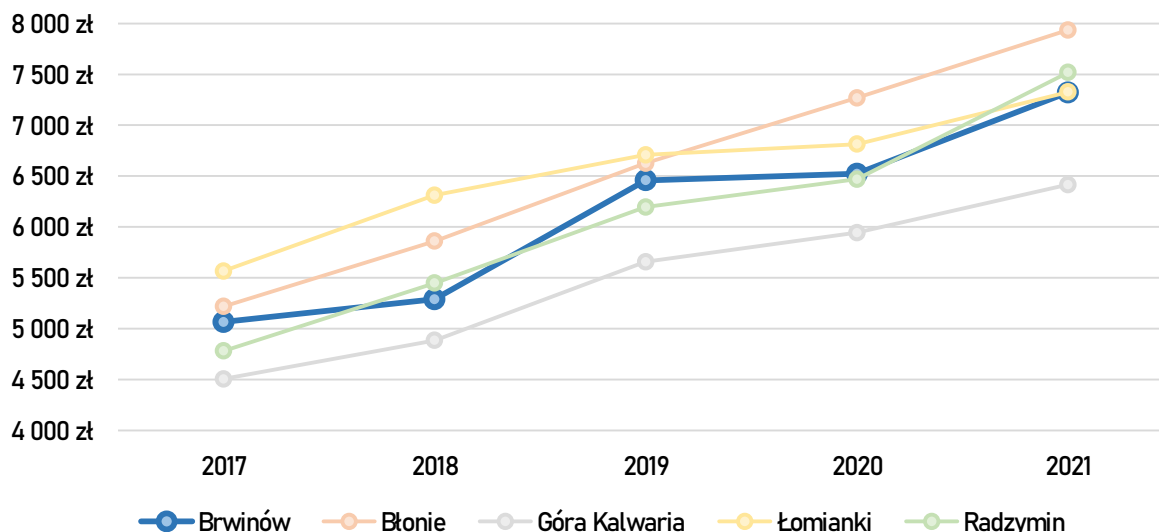

Rys. 17. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 ogólnodostępną aptekę w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

10. Finanse samorządowe

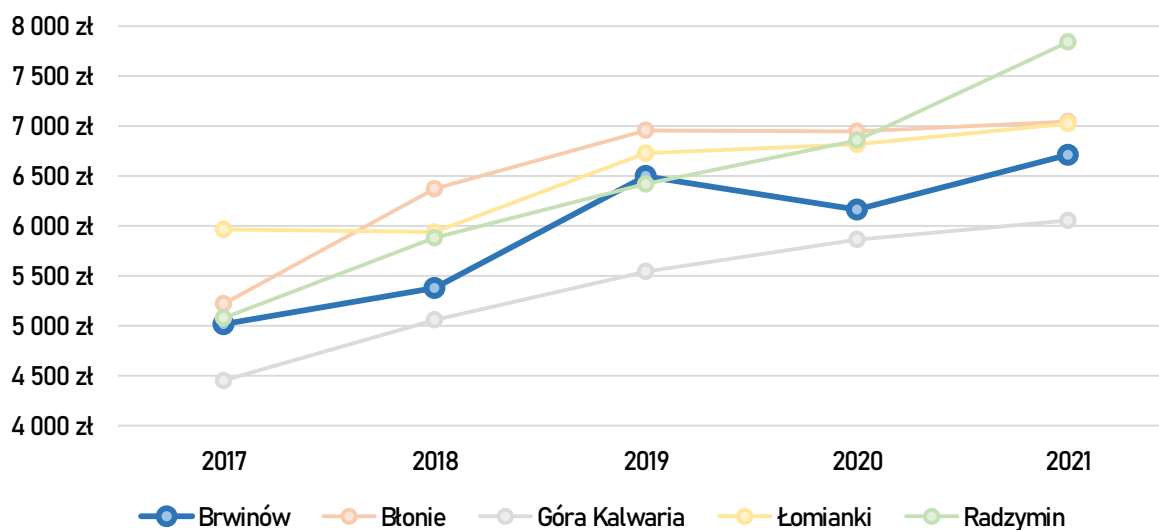
Ogólna kondycja finansowa gminy Brwinów jest korzystna. Wzrost osiągniętych dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest bardzo zbliżony do gminy Radzymin. W 2021 r. Brwinów nieznacznie wyprzedził Łomianki, które spośród badanych jednostek odnotowały najwolniejszy wzrost dochodów. Wyraźnie najwyższymi dochodami w ostatnich 2 latach charakteryzowała się gmina Błonie, notująca stabilny trend wzrostu w całym okresie (Rys. 18). Dochody wszystkich gmin za wyjątkiem Góry Kalwarii były w 2021 r. wyższe, niż średnia dla kraju, natomiast średnia dla województwa była wyższa od wszystkich analizowanych jednostek.

Rys. 18. Dochody na 1 mieszkańca w analizowanych gminach w latach 2017–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wydatki na 1 mieszkańca charakteryzowały się zdecydowanie większym zróżnicowaniem, w przypadku gminy Brwinów widoczny był wyraźny spadek wydatków w 2020 r., które jednakże ponownie wzrosły w kolejnym roku. Przez większość badanego okresu były niższe w porównaniu do pozostałych gmin, za wyjątkiem Góry Kalwarii. Najbardziej znaczący wzrost wydatków odnotowała gmina Radzymin (Rys. 19). Wydatki Brwinowa w 2021 r. wynoszące ok. 6 710 zł/os. były nieznacznie niższe od średniej dla kraju, które osiągały ok. 6 870 zł/os.

Rys. 19. Wydatki na 1 mieszkańca w analizowanych gminach w latach 2017–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zestawiając ogólne dochody i wydatki w gminie Brwinów można zaobserwować odpowiednie wyważenie gminnego budżetu. Rokrocznie widoczne są znaczące wzrosty obu składowych, natomiast wydatki nieznacznie przewyższały dochody wyłącznie w 2018-2019 r. Szczególnie ostatnie 2 lata wiązały się z dość dużą nadwyżką budżetową, kolejno o ponad 10 mln i 18 mln złotych (Tab. 18).

Tab. 18. Struktura dochodów i wydatków w gminie Brwinów w latach 2017-2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody ogółem	131 247 983	139 111 342	171 393 292	192 538 488	216 285 348
Wydatki ogółem	129 892 232	141 381 050	172 444 855	181 876 513	198 205 411
Nadwyżka/deficyt	+1 355 751	-2 269 708	-1 051 563	+10 661 975	+18 079 937

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

O dobrej kondycji finansowej gminy świadczą przede wszystkim rokroczne, prężne działania inwestycyjne Brwinowa. Budżet gminy w latach 2020-2023 zakładał roczne inwestycje na kwoty 40-48 mln zł, a zatem ok. 1/5 wszystkich wydatków podejmowanych przez samorząd. Znaczna część z tych środków wydatkowana była na działania związane z przebudową dróg oraz rozwojem infrastruktury sieciowej. Istotny udział miały również inwestycje dotyczące budowy biblioteki w Brwinowie, tworzenia nowych i rewitalizacji istniejących terenów rekreacyjnych, budowie lub rozbudowie podlegały również placówki edukacyjne tj. przedszkola, szkoły i świetlice. Najbardziej kosztowną w historii gminy realizowaną inwestycją jest, będąca w trakcie realizacji budowa szkoły w Parzniewie, której łączny koszt ma wynieść ok. 60 mln zł. Działaniami inwestycyjnymi w 2023 r., na które zarezerwowano środki w budżecie gminy są m.in. rozbudowa dróg gminnych, budowa biblioteki w Brwinowie, rozbudowa wodociągów i kanalizacji w Żółwinie i Owczarni, inwestycje w ramach strategii niskoemisyjności oraz rewitalizacja stawu w Parku Miejskim.

11. Uwarunkowania instytucjonalne rozwoju gminy

Struktura organizacyjna Urzędu gminy Brwinów jest dość rozdrobniona. Można wyróżnić 6 pionów organizacyjnych podległych: burmistrzowi, dwóm jego zastępcom, sekretarzowi, skarbnikowi i geodecie gminnemu. Każda z osób nadzoruje od pojedynczej do kilkunastu komórek organizacyjnych. Za wyjątkiem Referatu Gospodarki Komunalnej, komórki nie posiadają dalszego podziału. Tego typu struktura organizacyjna może do pewnego stopnia być obciążająca dla osób nadzorujących poszczególne piony, jednakże ułatwia to wymianę informacji pomiędzy poszczególnymi komórkami. Może być to szczególnie przydatne w przypadku realizacji działań strategicznych o charakterze całościowym, wymagające zaangażowania różnych sektorów polityki publicznej. Stosunkowo nieduża struktura ma również korzystny wpływ na relację pomiędzy różnymi pracownikami urzędu, ograniczając występowania efektu silosowości.

Strukturę Urzędu tworzą następujące komórki organizacyjne:

- Archiwum zakładowe
- Biuro Rady Miejskiej
- Biuro Promocji
- Biuro Radców Prawnych
- Geodeta Gminny
- Inspektor Ochrony Danych Osobowych
- Referat Planowania Przestrzennego
- Referat Ochrony Środowiska i Rolnictwa
- Referat Inwestycji i Remontów
- Referat Gospodarki Komunalnej
- Referat Spraw Obywatelskich
- Referat Gospodarki Nieruchomościami
- Referat Oświaty
- Referat Kadr i Organizacji
- Referat Budżetowo-Finansowo-Podatkowy
- Pełnomocnik Ochrony Informacji Niejawnych
- Samodzielne stanowisko ds. działalności gospodarczej
- Samodzielne Stanowisko ds. Audytu Wewnętrznego
- Samodzielne Stanowisko ds. Kontroli Wewnętrznej
- Samodzielne stanowisko ds. BHP i P.POŻ.
- Samodzielne stanowisko ds. Obronnych i Obrony Cywilnej
- Straż Miejska
- Urząd Stanu Cywilnego
- Zespół ds. Informatyki
- Zespół ds. Funduszy Zewnętrznych
- Zespół ds. Zamówień Publicznych

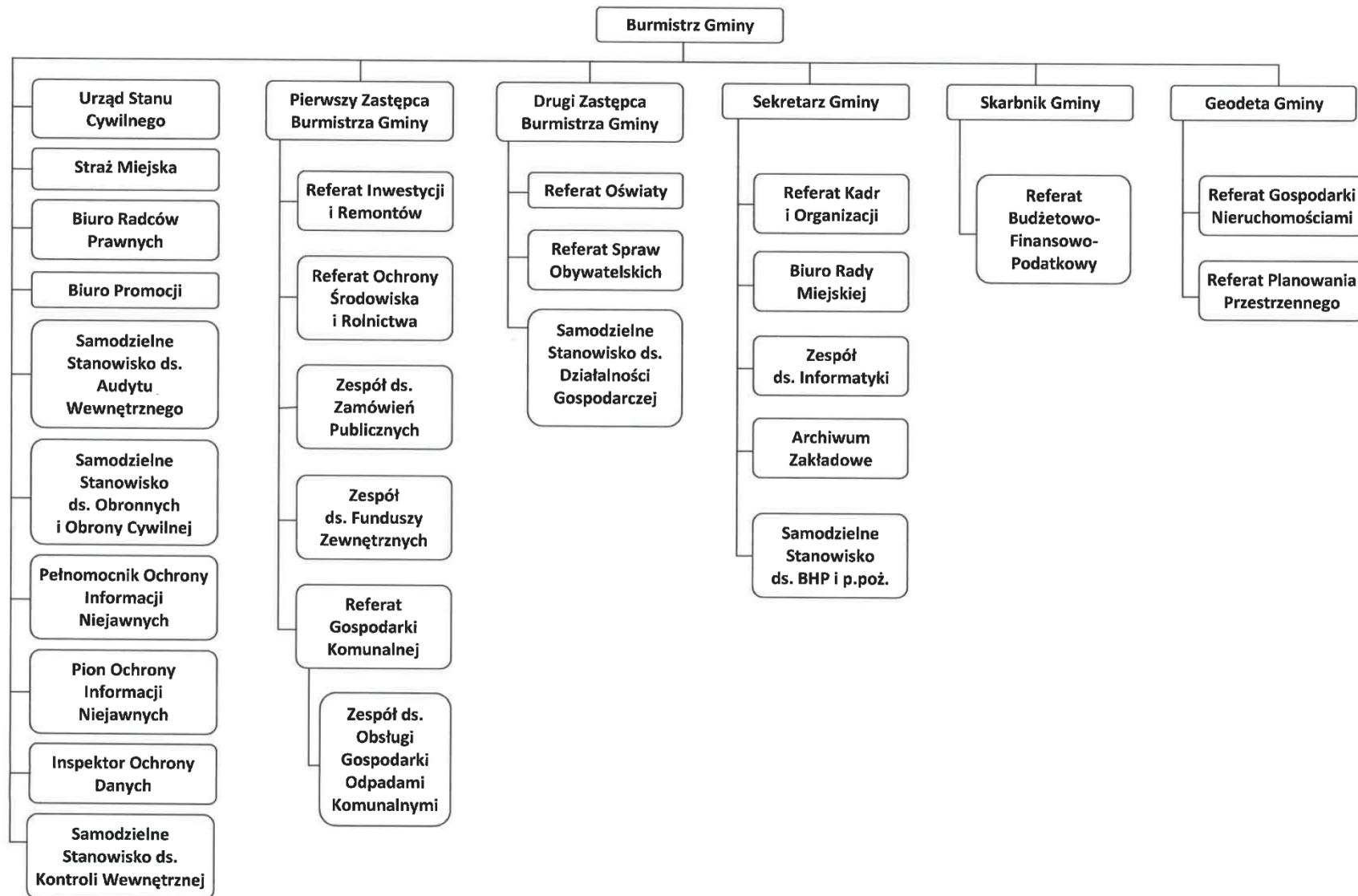
Gminie podporządkowane są również inne podmioty. Zgodnie z wykazem są to głównie placówki edukacyjne i kulturowe oraz gminna spółka zajmująca się wodociągami i kanalizacją.

Gminnymi jednostkami organizacyjnymi posiadającymi osobowość prawną są:

- Gminny Ośrodek Kultury w Brwinowie
- Biblioteka Publiczna im. Wacława Wernera w Brwinowie z filią w Otrębusach
- Brwinowskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Brwinowie

Gminnymi jednostkami organizacyjnymi nieposiadającymi osobowości prawnej są:

- Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej w Brwinowie
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Brwinowie
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Brwinowie
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Otrębusach
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Żółwinie
- Przedszkole nr 1 w Brwinowie z Przedszkolem Filialnym
- Przedszkole nr 3 w Brwinowie

Rys. 20. Schemat struktury organizacyjnej Urzędu Gminy Brwinów

Źródło: Urząd Gminy Brwinów.

12. Wnioski z diagnozy

Wnioski z przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Brwinów są generalnie pozytywne w wielu aspektach. Aktualny stan rozwojowy gminy świadczy o wysokim poziomie życia mieszkańców. Planowana strategia rozwoju powinna skupiać się tym samym na poprawie elementów, które wykazują nieznaczne deficyty. Czynniki rozwojowe w zakresie ekonomicznym w głównej mierze wynikają z ogólnokrajowej i globalnej sytuacji gospodarczej, a zatem oddziaływanie lokalnych władz w tym aspekcie nie jest duże. Działania powinny się skupiać na właściwym adaptowaniu polityki rozwoju do zmieniającej się sytuacji w wymiarze ponadlokalnym. Najważniejszymi wnioskami z diagnozy są:

1. Położenie i dostępność komunikacyjna stanowi podstawowy czynnik wpływający na dynamikę rozwoju gminy. Lokalizacja w bliskim sąsiedztwie Warszawy, dostępnej poprzez kolej i autostradę zapewnia możliwość korzystania z szerokiego rynku pracy dla lokalnych mieszkańców oraz stanowi atrakcyjną alternatywę mieszkaniową dla osób chcących osiedlić się w pobliżu stolicy. Na terenach położonych w sąsiedztwie autostrady rozwija się działalność przemysłowo-składowa. Dalszy rozwój przestrzenny strefy podmiejskiej Warszawy, będzie wpływać również na dalszy rozwój gminy Brwinów. Ważnym czynnikiem zwiększającym potencjał gminy może być dalsza współpraca z miastami Milanówek i Podkowa Leśna, tworzącymi wspólnie z Brwinowem Podwarszawskie Trójmiasto Ogródów.
2. Zmiany w sferze demograficznej stawiają gminę na dobrej pozycji. Wynikający z dodatniego salda migracji wzrost populacji będzie się nadal utrzymywać. Ludność napływową stanowią przede wszystkim rodziny z dziećmi o czym świadczy wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, pomimo malejącej liczby urodzeń. Struktura demograficzna gminy dla poszczególnych grup ekonomicznych jest stosunkowo stabilna, jednakże da się zaobserwować nieznaczne zmiany w kierunku starzenia się społeczeństwa i wzrostu obciążenia demograficznego osobami starszymi. Zjawisko to będzie prawdopodobnie się nasilać w przyszłości, gdyż stanowi zjawisko o skali kontynentalnej. Polityka gminy powinna uwzględniać te zmiany i odpowiednio wcześniej reagować w tym zakresie. Funkcjonująca w gminie pomoc społeczna notuje w ostatnich latach wyraźny spadek liczby beneficjentów. Co stanowi pozytywne zjawisko. Szczególnej uwagi wymagają osoby, które pomimo poprawy ogólnej jakości życia pozostają w sytuacji kryzysowej. Aktualna polityka mieszkaniowa koncentruje się przede wszystkim na poprawie jakości istniejących zasobów.
3. Sytuacja gospodarcza gminy jest korzystna i w głównej mierze powiązana z bliskim sąsiedztwem Warszawy oraz przecinającą gminę autostradą A2. Aktualne bezrobocie jest bardzo niskie, wynika w dużej mierze z korzystnej globalnej sytuacji gospodarczej. Rozwijającą się gałęzią gospodarczą gminy jest branża logistyczna i przemysłowo-składowa zatrudniająca wielu mieszkańców gminy. Działalność ta przynosi znaczne wpływy podatkowe do budżetu gminy. Bliskość stolicy oraz miast powiatowych tj. Grodzisk Mazowiecki i Pruszków zapewnia dostęp do szerokiego rynku pracy. Plany rozbudowy regionalnej infrastruktury transportowej stanowią potencjał do kontynuowania rozwoju działalności przemysłowo-składowej.
4. Infrastruktura techniczna w zakresie sieci wodociągowej i technicznej jest stosunkowo dobrze rozwinięta, wymaga jednakże dalszego rozwinięcia. Najważniejszymi zagrożeniami środowiskowymi są podtopienia z lokalnych rzek oraz zanieczyszczenia powietrza. Rozwój przestrzenny zabudowy powinien omijać tereny zagrożone podtopieniami. Poprawa jakości powietrza jest niełatwym zadaniem z uwagi na wysoki poziom urbanizacji regionu, w którym znajduje się gmina Brwinów oraz dominację zabudowy jednorodzinnej w obszarze gminy. Niemniej jednak należy ograniczać niską emisję, przede wszystkim poprzez wymianę źródeł energii na bardziej ekologiczne.

5. Struktura przestrzenna gminy Brwinów została w dużej mierze ukształtowana historycznym założeniem miasta-ogrodu wraz z sąsiadującymi Milanówkiem i Podkową Leśną. Dominującą formą zabudowy są domy jednorodzinne, zarówno w części miejskiej i wiejskiej. Na terenie gminy znajdują się liczne budynki willowe o zabytkowym charakterze, część z nich jest jednakże zaniedbana. Obecne pokrycie planami miejscowymi jest niepełne, co w przypadku dalszego rozwoju przestrzennego obszaru metropolitalnego Warszawy może zrodzić większą presję inwestycyjną i prowadzić do zjawiska niekontrolowanej suburbanizacji Brwinowa. Ważnym przedsięwzięciem zakładającym przekształcenia w centralnej części Brwinowa, zakładającą budowę nowego ratusza wraz z rozbudową Parku Miejskiego, które docelowo mają stać się nowym centrum miasta. Wpływ na przyszłe kształtowanie się struktury przestrzennej gminy będą miały regionalne i krajowe inwestycje infrastrukturalne obejmujące budowę linii kolejowej w ramach CPK oraz budowa DW721. Realizacja tych przedsięwzięć będzie mieć korzystny wpływ na dalszą poprawę dostępności gminy, co może przełożyć się dalszy rozwój w zakresie funkcji przemysłowo-składowych.
6. Kultura, sport i rekreacja stanowią ważny element wpływający na jakość życia mieszkańców. Gmina Brwinów w tym zakresie posiada liczne, wielofunkcyjne obiekty, na których organizowane są zajęcia skierowane do różnych grup wiekowych i angażujące różnych odbiorców. Utrzymanie konkurencyjności względem silnych, sąsiadujących ośrodków wymaga dalszych działań rozwijających te aspekty. Plany inwestycyjne samorządu świadczą o zauważaniu tych potrzeb.
7. Edukacja w gminie Brwinów w głównej mierze obejmuje szkolnictwo podstawowe i przedszkolne. Uczniowie szkół podstawowych osiągają bardzo dobre wyniki, co w połączeniu z szeroką ofertą edukacyjną w Warszawie i okolicznych miastach stwarza dobre warunki rozwoju życiowego. Czynniki te mogą stanowić zachętę do osiedlania się w Brwinowie osób młodych planujących zakładanie rodzin. Lokalny samorząd powinien nadal utrzymywać rozwój w tej dziedzinie. Bliskość stolicy pozwala na jednoczesne mieszkanie w gminie i dojazd do placówek edukacyjnych poza granicami gminy przy kontynuowaniu edukacji ponadpodstawowej i wyższej.
8. Bezpieczeństwo publiczne w gminie stoi na wysokim poziomie. Widoczna jest również wyraźna poprawa w tym aspekcie, o której świadczy zmniejszanie się liczby przestępstw i wykroczeń. Należy dążyć do dalszej poprawy bezpieczeństwa, w szczególności w kwestii komunikacji kołowej.
9. Finanse samorządu są w bardzo dobrej kondycji. Od lat obserwowany jest stały wzrost dochodów. Wynika to z dobrej sytuacji gospodarczej kraju oraz rozwijającej się działalności gospodarczej w gminie. Wyraźnym dowodem potwierdzającym tę tezę jest zwiększanie się rocznych nakładów na inwestycje gminne, które w dużej mierze skoncentrowane są na poprawie jakości życia mieszkańców. Liczne planowane inwestycje skupiają się na realizacji infrastruktury społecznej i technicznej służącej lokalnej społeczności. Działania te mogą prowadzić do dalszego napływu ludności spoza gminy.
10. Pozytywnym aspektem we wdrażaniu strategii może być stosunkowo nieduża struktura organizacyjna urzędu gminy. Łatwiejsze kontakty pomiędzy poszczególnymi sektorami urzędu mogą prowadzić do wytworzenia się bliższych więzi pracowniczych i prowadzić do wydajniejszego wdrażania celów strategicznych gminy.

13. Spis rysunków

Rys. 1. Lokalizacja gminy Brwinów	6
Rys. 2. Główna sieć komunikacji kołowej w regionie gminy Brwinów	7
Rys. 3. Zmiana granic sołectw wewnątrz gminy Brwinów	8
Rys. 4. Demografia analizowanych gmin miejsko-wiejskich w latach 2017-2021	9
Rys. 5. Liczba ludności w gminie Brwinów w latach 2017-2021	10
Rys. 6. Zmiana liczby osób zameldowanych na pobyt stały lub czasowy w latach 2017-2021 w gminie Brwinów	11
Rys. 7. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	12
Rys. 8. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON	14
Rys. 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	14
Rys. 10. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w analizowanych gminach w latach 2017-2021	16
Rys. 11. Obszar zagrożenia powodziowego i granice Warszawskiego OChK w gminie Brwinów	19
Rys. 12. Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej	21
Rys. 13. Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej	21
Rys. 14. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Brwinów	22
Rys. 15. Zagospodarowanie terenów według Koncepcji	24
Rys. 16. Schemat komunikacji w gminie Brwinów	25
Rys. 17. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 ogólnodostępną aptekę w latach 2017-2021	32
Rys. 18. Dochody na 1 mieszkańca w analizowanych gminach w latach 2017-2021	33
Rys. 19. Wydatki na 1 mieszkańca w analizowanych gminach w latach 2017-2021	33
Rys. 20. Schemat struktury organizacyjnej Urzędu Gminy Brwinów	37

14. Spis tabel

Tab. 1. Zmiany demograficzne w latach 2017–2021 w gminie Brwinów.....	9
Tab. 2. Struktura grup ekonomicznych w latach 2017–2021	10
Tab. 3. Rodzaje pomocy społecznej udzielone w gminie Brwinów w latach 2017–2021 r.....	12
Tab. 4. Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w gminie Brwinów w latach 2019–2021	13
Tab. 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie Brwinów w latach 2017–2021	13
Tab. 6. Struktura podmiotów gospodarczych na terenie gminy Brwinów w 2021 r.....	15
Tab. 7. Podmioty gospodarcze na terenie gminy Brwinów wg sekcji PKD 2007 w 2021 r.....	15
Tab. 8. Bezrobocie w latach 2017–2021	16
Tab. 9. Zmiany w liczbie bezrobotnych w gminie Brwinów w latach 2019–2021.....	17
Tab. 10. Zanieczyszczenie powietrza PM _{2,5} w 2021 r.....	20
Tab. 11. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2017–2021	23
Tab. 12. Liczba osób uczestniczących w stałych zajęciach organizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury w Brwinowie	27
Tab. 13. Liczba uczniów w placówkach edukacyjnych w gminie Brwinów w latach 2017–2021	29
Tab. 14. Liczba uczniów uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych w gminie Brwinów w latach 2017–2021	29
Tab. 15. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w analizowanych gminach w 2021 r.....	29
Tab. 16. Wyniki egzaminów maturalnych na poziomie podstawowym w analizowanych gminach w 2021 r.....	30
Tab. 17. Zmiany w poziomie przestępczości w gminie Brwinów w latach 2019–2021.....	31
Tab. 18. Struktura dochodów i wydatków w gminie Brwinów w latach 2017–2021	34